

Történelem

A halmozottan sérült (hallássérült és értelmi fogyatékos) tanulók számára

készített helyi tanterv a kerettanterv alapján készült

5-8. évfolyam

Tantárgyi bevezető:

A Történelem és állampolgári ismeretek műveltségterület a felső tagozatban ismerteti meg a hallássérült értelmi fogyatékos tanulókkal a múltból való tudás jelentőségét; valamint a társadalmi együttélés, a közösséghez tartozás szerepét és lehetőségeit. A műveltségi terület tanítási-tanulási folyamatában figyelembe kell venni a tanulásban akadályozottság gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit, különös tekintettel a sajátélményű tevékenységek fókuszba helyezésére. A történelem fontos szerepet kap a térbeli és időbeli tájékozódás, valamint az időbeli viszonyítás fejlesztésében. Lehetővé teszi az emberiség kulturális értékeinek megismerését; a történelmi és társadalmi összefüggések megértését. Az ismeretek folyamatos bővítésével hozzájárul a hallássérült értelmi fogyatékos tanulók személyiségének fejlődéséhez, különös tekintettel a mérlegelő gondolkodásra, a kommunikáció köréhez tartozó tevékenységek hatékony alkalmazására, a nemzeti érzés erősítésére.

A történelem tantárgy a magyar történelmet általában kontinuitásában, az európai, illetve egyetemes történelmet szigetszerűen tárgyalja. Több általános európai jelenséget is konkrét magyar példákon keresztül mutat be. Ennek révén a hallássérült értelmi fogyatékos tanuló a magyar történelmi jelenségeket elsősorban nem általános modellek alapján, hanem a konkrét történelmi helyzet jellegzetességeit figyelembe véve – a tanár által irányítva, - tanulmányozhatja. Ez a megközelítés hozzásegíti a hallássérült enyhe értelmi fogyatékos tanulót, hogy értelmi képességének, hallásállapotának és kommunikációs szintjének megfelelően megértse és méltányolja a magyarság, a magyar nemzet, illetve Magyarország sajátos helyzetéből adódó jelenségeket és folyamatokat, így alakulhat ki benne a tényeken alapuló reális és pozitív nemzettudat, és ezáltal erősödhet benne a hazaszeretet érzése. A hallássérült enyhe értelmi fogyatékos tanulók identitástudatának kialakítása a kulturális örökségek megismerésén keresztül, a tanulók életkorának megfelelő gyakorlatorientált módszerekkel (pl. tárgyi emlékek, múzeumlátogatások) történhet.

Általános célok, feladatok:

A műveltségi területen középpontba kell állítani a múlt reális megismerését, a térben és időben való pontos tájékozódást, a nemzeti identitástudat kialakítását, az ok-okozati összefüggések láttatását. A hallássérült értelmi fogyatékos tanulóknak képessé kell válniuk az alapvető tanulságok levonására, az ítéletalkotásra, a törvényszerűségek felismerésére, a véleménynyilvánításra úgy, hogy a pedagógus mindvégig figyelembe vegye a tanulók gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit.

A történelemtanítás - és tanulás célja, hogy a hallássérült enyhe értelmi fogyatékos tanuló hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének, megfelelően megismerkedjen a történettudomány, valamint a hagyomány által legfontosabbnak elismert történelmi tényekkel, szereplőkkel, eseményekkel, történetekkel és folyamatokkal, valamint tudatosodjon benne nemzeti hovatartozása. Hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően ismerkedjen meg a kulturális kódrendszer legalapvetőbb elemeivel, amelyek lehetővé teszik, hogy azonosuljon kultúránk alapértékeivel. A történelem tantárgy tantervének középpontjában a magyar nemzet és Magyarország története áll.

A történelmi ismeretek elsajátításakor előnyben kell részesíteni a sajátélményű tevékenységeket. A személyes élmény segíti annak a belátását is, hogy a jelen eseményei nagymértékben a múlt eseményeinek eredményei, és mai életünk hatást fog gyakorolni a jövő nemzedékek sorsára is, azaz a történelemnek, a társadalom eseményeinek mi magunk is részesei vagyunk. A hallássérült enyhe értelmi fogyatékos tanulók fejlesztésének kiemelt területe: a személyiség és az emberi jogok tiszteletére nevelés, a szociális érzékenység, az értékvédő magatartás kialakítása, a környezetért érzett felelősség.

A történelem tanítási-tanulási folyamatában figyelembe kell venni a tanulásban akadályozottság és a vele társuló hallássérülés gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit, különös tekintettel a sajátélményű tevékenységek fókuszba helyezésére, mivel a hallássérültek fogalmi gondolkodása, elvonatkoztatási képessége a hallókénál jóval alacsonyabb szintű. A történelem tantárgy fontos szerepet kap - a tanulásban akadályozottság és hallássérülés kritériumait figyelembe véve - a térbeli és időbeli tájékozódás, valamint az időbeli viszonyítás fejlesztésében, amely a hallássérültekre jellemző időben való tájékozódási képesség elmaradottsága miatt nagyon nagy fontossággal bír a tantárgy tanítása során. Lehetővé teszi az emberiség kulturális értékeinek megismerését; a történelmi és társadalmi összefüggések megértését vizuális szemléltetéssel, és konkrét példákon keresztül. Az ismeretek folyamatos bővítésével hozzájárul a hallássérült értelmi fogyatékos tanulók személyiségének

fejlődéséhez, különös tekintettel a hallás- és beszédállapotuk által determinált gondolkodásra, a kommunikáció köréhez tartozó tevékenységek hatékony alkalmazására, a nemzeti érzés és az európai tudat erősítésére.

A történelem tanítási-tanulási folyamatában középpontba kell állítani a múlt reális megismerését a képességükhöz viszonyítva, a térben és időben való tájékozódást, a nemzeti- és európai identitástudat kialakítását, az ok-okozati összefüggések láttatását vizuális szemléltetéssel és konkrét példákon keresztül. A történelem tanítási-tanulási folyamatában az egyéni képességek figyelembe vételével központi szerepet kap a differenciálás; a gyakorlatban alkalmazva a korszerű óravezetési technikák adaptált változatait; pozitív módon erősítve a hallássérült értelmi fogyatékos tanulók ismeretszerzésre irányuló törekvéseit.

Fejlesztési feladatok közül fókuszba kerül a cselekvés szintjén a megkülönböztetés – azonosítás - összehasonlítás képességének, az algoritmusok felismerésének, az elvonatkoztatás és általánosítás képességének a fejlesztése.

A történelem tantárgy a tanulásszervezési eljárások, módszerek megválasztásával támogatja a kommunikációs készségek és képességek fejlesztését, az elfogadó és elutasító attitűd felismerését és megkülönböztetését, a kritikai és a történelmi gondolkodás kialakítását, a térbeli és időbeli tájékozódás fejlesztését, az ismeretszerzéshez kapcsolódó eszközök adekvát használatát.

A történelmi ismeretek elsajátításában központi szerepet kapnak az anyanyelvi kommunikáció; a digitális illetékesség; a hatékony, önálló tanulás; és a szociális és állampolgári kulcskompetenciák.

A történelem a tanítási-tanulási folyamatokon keresztül olyan nevelési célokat valósít meg, ami a hallássérült értelmi fogyatékos tanulók számára is biztosítja a szűkebb és tágabb környezetbe való beilleszkedést; elősegíti a közösséghez tartozás pozitív élményeinek átélését.

Kiemelt figyelmet kell fordítani a személyiség erkölcsi arculatának értelmi és érzelmi alapozására. Az életkori jellemzőkhöz illeszkedő – spontán belátáson alapuló – szabálytudat kialakítására, a szabálykövetési képesség megerősítésére, az alkalmazkodás és önérvényesítés, a felelősségvállalás képességének alapozására. Az alapvető szociális konvenciókhoz való alkalmazkodást ki kell alakítani, az ebben való jártasságokat tovább kell erősíteni a hallássérült értelmi fogyatékos tanuló sikeres közösségi beilleszkedése érdekében. Az empátikus és problémákra érzékeny attitűd kialakítása alapozza meg a szociális képesség fejlődését, mint a nevelési célok egyik sarokpontját.

A hazaszeretet, a nemzeti összetartozás érzése tudatosul a hallássérült értelmi fogyatékos tanulóban a tanulmányai során megismert történelmi és kulturális értékek alapján.

A történelem tantárgy a következő módon fejleszti a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott kulcskompetenciákat:

A tanulás kompetenciái: A történelem hatékony, önálló tanuláshoz a hallássérült értelmi fogyatékos hallássérült tanulónak alapvető készségekkel, képességekkel kell rendelkezni, amit az alapkompentenciák biztosítanak. A hallássérült értelmi fogyatékos tanulót támogatni kell abban, hogy megtalálja saját érdeklődési körét, hogy minél több tanulási technikát megismerjen, és ezek alapján képessé váljon majd saját tanulási stratégia kialakítására. Segíteni kell a hallássérült értelmi fogyatékos tanulót abban, hogy lehetősége legyen a metakogníció (gondolkodásról való gondolkodás) gyakorlására, tudatos alkalmazására, a tanuláshoz való pozitív viszony kialakítására.

a hallássérült értelmi fogyatékos tanuló a történelemtanulás során különféle jellegű tudástartalmakkal és különböző típusú feladatokkal találkozhat, amelyek megtanulásához, illetve elvégzéséhez különféle módszereket kell választania. A tanári útmutató segítségével történő történelmi információk keresése és feldolgozása, a következtetések levonása és egyéb gondolkodási műveletek közvetítő hatásuk révén általában fejlesztik a tanulási kompetenciákat. A történelmi értelmező kulcsfogalmak megértésén és állandó használatán keresztül a hallássérült értelmi fogyatékos tanuló fejleszti a lényeges és kevésbé lényeges elemek megkülönböztetésének és rendszerezésének a tanulás során elengedhetetlenül fontos képességét.

A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló a történelemtanulás során megtapasztalja, hogy a történelemtudása az iskolán kívül, más élethelyzetekben, illetve a jelen társadalmi, gazdasági és politikai jelenségeinek megértéséhez és megítéléséhez is segítséget nyújt. Ez a tapasztalat – az iskolai történelemtanulás élményszerűsége mellett – erős ösztönzést adhat az élethosszig tartó tanulásra vagy legalábbis a történelmi és társadalmi kérdések iránti érdeklődésre.

A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló önértékelése esetenként nem reális, szókincs- és beszédértési nehézségei miatt az önálló tanuláshoz szükséges képességek kialakítása nagyobb figyelmet igényel. Munkába állásuk, karrierépítésük a kommunikációs akadályozottságuk miatt nehezített, ezért ajánlott megtanítani őket munkájuk értékelésére, tanácsok, információk kérésére. A történelem tanulásához szükséges különböző tanulási technikák megismertetése elengedhetetlen. Fontos az önálló ismeretszerzés igényének kialakítása (könyvtár, internet), valamint a motiváció fenntartása a képességekhez, előzetes ismeretekhez igazodó tananyag

biztosításával, teljesíthető követelmények támasztásával. Törekedni kell a digitális technológia kínálta eszközök, lehetőségek kommunikációs célú alkalmazására.

Kommunikációs kompetenciák: Az anyanyelv elsajátításának folyamatában a hallássérült értelmi fogyatékos tanulók esetében a közlés és befogadás szóbeli ágát javasolt a középpontba állítani. Az anyanyelv elsajátíttatása során – a tanulók egyéni sajátosságaihoz való igazodás mellett – alapelv, hogy esetükben a nyelvelsajátítás lényegi módja nem az elszigetelt nyelvi jelenségek oktatása, hanem az a folyamat, amelyben az ember nyelvileg fogalmazza meg a valóságra vonatkozó ítéleteit. Az anyanyelv tanításában csak az a fejlesztő tevékenység hozhatja meg a kívánt eredményt, amely (az egyén képességének és beszédállapotának figyelembevételével) a beszédnek, mint összetett folyamatnak a fejlesztésére irányul, s a „nyelvet” funkcióinak (kifejező, informáló, felhívó) megfelelően, elemi formáiban (közlés, megbeszélés, rábeszélés) és alaptípusaiban (élőbeszéd, írott beszéd) gyakoroltatja és alkalmaztatja.

A történelmi források tanári útmutató segítségével történő feldolgozása a szövegértés fejlesztésének egyik hatékony módja. A különböző típusú, más-más korokból és eltérő társadalmi közegekből származó források tanár által irányított feldolgozása pedig nagyban segíti a különféle kommunikációs környezetek (kontextusok) közötti – értelmi képességének, hallásállapotnak és kommunikációs szintnek megfelelő - eligazodást.

A hallássérült értelmi fogyatékos gyermekek/fiatalok ismeretszerzését nehezítheti az értelmi akadályozottságuk és a nyelvi kommunikációs szintjük életkorhoz viszonyított elmaradása. Szókincsük, fogalmi gondolkodásuk szegényes lehet, kifejezőmódjuk hangzó magyar nyelven esetleg kevésbé árnyalt, mint halló társaiké. Az ismeretek megértését segíti a változatos szemléltetés, a saját élményen alapuló tevékenységbe ágyazott nyelvi fejlesztés, a digitális technika nyújtotta lehetőségek kihasználása. A társas kapcsolatokban, a társadalmi és kulturális tevékenységek során a különböző tanár által irányított kommunikációs helyzetekben társadalmilag elvárható, helyes viselkedési formák értelmezése, megértése, nyelvi kifejezése valósítható meg. Cél, hogy a hallássérült értelmi fogyatékos tanulók a mindennapi helyzetekben előforduló metakommunikációt tanári útmutató segítségével tanulják meg helyesen értelmezni. Fontos továbbá, hogy egyéni képességeiknek megfelelően tudjanak írásban kommunikálni. Ugyancsak fontos a pozitív attitűd kialakítása, mely segíti a nyilvánosság előtti magabiztos megszólalásra való törekvést.

Kiemelt feladatok:

- a beszédértés (jelértés) fejlesztése
- a szövegértő olvasás fejlesztése
- konkrét tapasztalatokon alapuló szókincsfejlesztés,(jelkincsfejlesztés)
- a hangzó nyelv használata (egyéni képességeknek megfelelően)
- az írásbeli kifejezés fejlesztése

Digitális kompetenciák: A hallássérült személyek egyik legfontosabb információszerzési, illetve kommunikációs eszköze a számítógép, az okoseszközök és ezeken keresztül az internet. Használatukat nehezíti szűkebb szókincsük és szövegértési nehézségük. Ebből adódóan kiemelt feladat a keresőoldalakkal, szótárakkal, helyesírás-ellenőrző programokkal stb. való megismertetésük, ami segíti a lényegkiemelést és az írott szöveg megértését. A hallássérült értelmi fogyatékos tanulók számára a digitális kompetenciák elsajátítása, felhasználói szintű alkalmazása az esélyegyenlőség megteremtése és a minél önállóbb életvitel támogatása szempontjából is kiemelkedő jelentőségű. A hallássérült értelmi fogyatékos tanulók számára fontos a megbízható információk, az online biztonság, a digitális eszközök társadalmilag elfogadott formáinak alkalmazása a kommunikáció során, illetve azok alapvető szabályainak ismerete a társadalomban való részvétel érdekében. Fontos megismertetni a hallássérült értelmi fogyatékos tanulókkal a digitális eszközök hasznos, a mindennapokat segítő szolgáltatásait, az internet használatának etikai szabályait (többek között az adatvédelemre, a törvényes megosztás lehetőségeire és korlátaira vonatkozóan). Fontos, hogy ismerjék az internet veszélyeit, szerezzenek jártasságot azok elhárításában. Mivel nehézségeik lehetnek az ok-okozati összefüggések felismerésében, ezért szükséges az IKT használata során felmerülő valós és virtuális kapcsolatok megkülönböztetésének oktatása.

A történelem tanulása során a digitális eszközök etikus, felelősségteljes használatával hallássérült értelmi fogyatékos tanuló információkezelési - és feldolgozási készségei fejlődnek, ami elősegíti tanári irányítással az elemző és mérlegelő gondolkodása kialakulását, és elmélyítését is, aminek része a megszerzett információk ellenőrzése, hitelességének vizsgálata. A történelmi forrásokat tartalmazó internetes portálok, filmarchívumok és adatbázisok megismerése és használata, az itt talált források tanári útmutató segítségével történő feldolgozása elengedhetetlen feltétele a korszerű történelemtanulásnak. A digitális információfeldolgozás, illetve a digitális kommunikáció fejlesztésének nagy szerepe van a

hallássérült értelmi fogyatékos tanulók közéleti tájékozódási készségnek kialakításában, így a felelős és aktív állampolgárrá nevelésben.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A matematikai kompetencia fejlesztése során lehetőség nyílik a problémamegoldó gondolkodás, valamint a kognitív képességek fejlesztésére. A matematikai kompetencia fejlesztésével a hallássérült értelmi fogyatékos tanuló képessé válik a környező világ mennyiségi és térbeli viszonyainak felfedezésére, valamint a tapasztalatok útján megszerzett tudás praktikus felhasználására a mindennapi élet különböző területein. Ez úgy érhető el, hogy a tanulás-tanítás folyamatában döntően a mindennapok során létrejött helyzetekben ismertetjük meg a matematikai tartalmakat. Kiemelten fontos a konkrét cselekvéssel összekapcsolt, a konkrét élethelyzetekhez kötött tapasztalatszerzés és matematikai tevékenység, a szabálytudat és a stratégiahasználat kialakítása, valamint a mindennapokban használható tudás biztosítása.

A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló az információk, illetve a források tanári útmutató segítségével történő feldolgozása során problémákat azonosít, próbálja megérteni a magyarázatokat és kiemelni a lényegét próbál levonni következtetéseket. A történelmi ismeretek, fogalmak elsajátításával fejlődik az elemző, problémamegoldó gondolkodása. Mindezek együttesen segítik az értelmi képességének, hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelő történelmi gondolkodás kialakulását, melynek következtében a hallássérült értelmi fogyatékos tanuló tanári útmutató segítségével képessé válik események, folyamatok és jelenségek különböző szempontú megközelítésére, valamint bizonyos történések okainak és következményeinek feltárására.

A matematikai gondolkodás fejlesztését a hallássérülés következtében kialakult szűkebb szókincs és az alacsonyabb nyelvi szint jelentősen befolyásol (hat) ja. A gondolkodás kevésbé flexibilis, esetenként gondot okozhat az egyes témakörök, feladattípusok, műveletek közötti váltás. Kiemelt jelentőségű a speciális szemléltetés és a segédeszközök használata. Az auditív csatorna részleges vagy teljes kiesése miatt a matematikai kompetencia kialakulásához több időre, rendszeres gyakorlásra, ismételésre van szükség.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A hallássérült értelmi fogyatékos tanulókat támogatni kell a társas kapcsolatok kialakításában és fenntartásában, ehhez elengedhetetlen a pozitív énkép és az emberi kapcsolatokban való eligazodás képessége. Az eltérő képességeknek megfelelően fel kell készíteni a tanulókat a változó társadalmi-gazdasági helyzet adta kihívásokra (változó egyéni szerepkör, érdekérvényesítés, tulajdonviszonyok). A

hallássérült értelmi fogyatékos tanulóknak ismereteket kell szerezniük a célszerű gazdálkodás, a pénzhasználat és a fogyasztás, valamint – az egyéni képességeket figyelembe véve – a rövidebb és hosszabb távú élethelyzetek tervezése kapcsán.

A hallássérült értelmi fogyatékos tanulók felkészülnek a közügyekben való aktív részvételre. A társadalmi részvétel és felelősségvállalás kompetenciái fejlesztése során – a tanulók gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit figyelembe véve – a tartalmakat sajátélményű tevékenységek formájában gyakoroltatva kell biztosítani. Az önismeret, a kapcsolatteremtés, kapcsolattartás képességének fejlesztése elősegíti a harmonikus közösségi beilleszkedést, a felelős társadalmi részvételt.

A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló a különböző történelmi korok mindennapi életének tanári útmutató segítségével végzett vizsgálatával, az életmód változatos formáinak, valamint történelmi életutaknak és cselekedeteknek a megismerésével viszonyítási pontokat találhat, illetve követhető modelleket adaptálhat saját életútjának tervezéséhez és szervezéséhez. A hallássérült értelmi fogyatékos tanulóban tudatosul, hogy nehéz élethelyzetekben is kialakíthatók cselekvési tervek, lehetőségek. Értelmi képességének, hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően értékeli a válságos történelmi helyzetekben megnyilvánuló bátorság, kitartás, önfeláldozás, segítségnyújtás, és szolidaritás követésre méltó példáit. A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló arra törekszik, hogy az emberi cselekedeteket, életutakat, élethelyzeteket, társadalmi folyamatokat és jelenségeket értelmi képességének, hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően értelmezze. A társadalmakra, közösségekre jellemző magatartási és kommunikációs szabályok tanári útmutató segítségével történő felismerése az enyhe értelmi fogyatékos hallássérült tanuló alkalmazkodóképességét fejleszti.

A személyes kompetenciák keretében fontos többek között a szorgalom, kitartás, pontosság, önállóság, önfegyelem, stressztűrő képesség, felelősségtudat, a társas kompetenciák keretében pedig a kapcsolatteremtő és - fenntartó készség, udvariasság, kezdeményezőkészség, határozottság, empátia, tolerancia, segítőkészség fejlesztése. Fontos továbbá a társas normák, illemszabályok elsajátíttatása.

A kreativitás a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái:

Az eredetiség és ötletgazdagság, a divergens gondolkodás, a kíváncsiság és az alkotókedv nem csak az intellektuális tényezők függvénye, ezen a területen nagy szerepe van a motivációnak és az érzelmeknek is. Fontos a sok érzékszervi, megfigyelési, manipulatív tevékenységre épülő tapasztalatszerzés, a nyitottság, az értékítélet kialakítása.

A történelem tanulása során a hallássérült értelmi fogyatékos tanuló tanári irányítással megismeri az emberiség, a magyarság kulturális örökségének fő elemeit. Értelmi képességének, hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően értékeli a kiemelkedő emberi alkotásokat és értelmezi azok technológiai, tudományos és művészeti szerepét. Az egyes történelmi korszakok áttekintése során tanári útmutató segítségével felismeri az értékteremtő alkotások jelentőségét, és feltárja azoknak az életmódra, a mindennapokra gyakorolt hatását.

A hallássérült értelmi fogyatékos tanulók esztétikai nevelése, ízlésük formálása nemcsak személyiségük színesebbé tételét szolgálja, hanem fontos eszköze a társadalmi beilleszkedésüknek, önkifejezésüknek is.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A munkavállalói és innovációs kompetenciákhoz szükséges ismeretek, képességek és attitűdök alakítása, formálása a hallássérült értelmi fogyatékos tanulók egyéni sajátosságait figyelembe véve lehetséges. A tanulási-tanítási folyamatban a hallássérült értelmi fogyatékos tanuló minden esetben saját cselekedeteinek tükrében ismerje fel lehetőségeit, próbálja elérni céljait. A munkavégzésre való szocializálás, a munkavállalói magatartás kialakítása, a hallássérült értelmi fogyatékos tanulók élettervezésének elősegítése, az önálló életvezetés megalapozása a társadalmi beilleszkedés fontos eleme.

A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló tanári útmutató segítségével megismeri és értékeli az alkotó emberi tevékenységek változatos formáit. Tanári útmutató segítségével értelmezi és elismeri a tudósok, kutatók és művészek teljesítményét. Büszke a magyar tudósok, művészek, sportolók és más értékteremtő, alkotó emberek kiemelkedő eredményeire, teljesítményeire. Az életmódtörténeti témakörök feldolgozása révén a hallássérült értelmi fogyatékos tanuló tanári útmutató segítségével felismeri, hogy a munkavégzés az egyén, a család és a társadalom létfenntartását biztosítja; belátja, hogy a munka sokszor küzdelmekkel jár, ugyanakkor személyiségépítő, társadalmi összetartozást is erősítő tevékenység. A történelmi korszakok jellegzetes, egyedi vagy kiemelkedő példái kiindulópontként szolgálnak a saját életút tervezésekor, akár a pályaválasztás során is.

A halmozottan sérült (hallássérült és értelmi fogyatékos) tanulók sajátos nevelési igényei miatti specialitások a tantárgy vonatkozásában:

A hallássérült értelmi fogyatékos tanulók alkalmassá kell tenni a múlt társadalmi valóságának a tanár által irányított megismerésére és átélésére. Ennek előfeltétele, hogy képesek legyenek

tanári útmutató segítségével értelmi képességüknek, hallássérülésüknek és kommunikációs szintjüknek megfelelően történelmi információk megszerzésére, feldolgozására, a megfelelő következtetések levonására, ítéletalkotásra, saját társadalmi tapasztalati értékelésre s az ezzel kapcsolatos tudatos, értő cselekvésre. Ezt elérendő, az iskolai tanulmányok során meg kell tanítani az információszerzés útjaira és módjaira, a műveletek, végeredmények szintetizálására és az ítéletalkotásra.

Ennek útja értelmi képességüknek, hallássérülésüknek és kommunikációs szintjüknek megfelelően az elemzések rendszeres és következetes egyre önállóbb gyakoroltatása, mint az oktatási folyamat fő jellemzője:

A történelem tantárgy fontos szerepet játszik a hallássérült értelmi fogyatékos tanulók ismeretszerzési és feldolgozási képességének kialakításában és fejlesztésében. Szükséges, hogy a hallássérült értelmi fogyatékos tanulók tanári útmutató segítségével ismereteket szerezzenek saját emberi-társadalmi környezetükből, történetekből, képekből, a tömegkommunikációs eszközökből, egyszerű statisztikai adatokból, grafikonokból, diagramokból, tárgyi és szöveges forrásokból és más ismerethordozókból. Fontos, hogy ezeket az ismereteket egyre önállóbban értelmezzék, s belőlük tanári útmutató segítségével következtetéseket tudjanak levonni.

A különböző információk feldolgozása során értelmi képességüknek, hallássérülésüknek és kommunikációs szintjüknek megfelelően legyenek képesek tanári útmutató segítségével különbséget tenni tények és vélemények között, a történelmi-társadalmi jelenségek összefüggéseit megkeresni, e jelenségeket összehasonlítani.

Konkrét ismeretekhez kapcsolódóan értelmi képességüknek, hallássérülésüknek és kommunikációs szintjüknek megfelelően ismerjék fel a folyamatosság és a változások szerepét a történelmi folyamatokban, tudatosítsák, hogy a folyamatosságnak, az értékek megőrzésének nagy szerepe van a társadalom életében. A tananyag feldolgozása során tanári útmutató segítségével ismerjék meg azokat az alapvető elemzési, értelmezési szempontokat, módszereket, amelyek segítségével képesek lesznek kialakítani véleményüket személyekről, helyzetekről, eseményekről, intézményekről.

A történelemtanításnak-tanulásnak a hallássérült értelmi fogyatékos tanulók szóbeli és írásos kifejezőképességének fejlesztésében is jelentős szerepe van. A tanulók szerezzenek gyakorlatot események rövid elbeszélésében értelmi képességüknek, hallássérülésüknek és kommunikációs szintjüknek megfelelően. Tanuljanak meg tanári útmutató segítségével írásban válaszolni írásbeli kérdésekre, vázlatot, felelettervet írni.

A történelmi események időben és térben játszódnak, hatékony történelmi tudat nem alakulhat ki időbeli és térbeli tájékozódási képesség nélkül. Ennek gyakoroltatására ezért mind a négy évben folyamatosan szükség van. Az évszámok segítségével történő tájékozódó képesség fejlesztése mellett a tanulóknak el kell sajátítaniuk az idő tagolásának módszerét. A tanulóknak tanári útmutató segítségével az eseményeket térben is el kell tudni helyezniük. Gyakorlatot kell szerezniük különböző térképek olvasásában.

A történelem és állampolgári ismeretek tanítása során fontos az anyanyelvi készségek intenzív fejlesztése:

- szóbeli és írásbeli közlés,
- beszéd- és szövegértés készségei,
- aktív és passzív szókincs gyarapítása,
- passzív szókincs aktivizálási folyamatának gyorsítása.

A tanulási terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

- Az időérzékelés fejlesztése saját élményen keresztül, majd az évtizedek, évszázadok, évezredek, az emberöltő megértése.
- Az idő múlása és a korok emberének, társadalmának, környezetének változása, összefüggések felfedeztetése. Az egyén és a társadalom kapcsolata, egyén, család, közösség, a világ nemzetei.
- Emberi magatartásformák és élethelyzetek megfigyelésének, az információgyűjtés technikájának fejlesztése. Az információ forrásainak megkülönböztetése: bizonyosan hiteles, nem bizonyosan hiteles, hiteltelen.
- A tér és idő kapcsolatainak bemutatása, ezek felfedeztetése.
- A kommunikációs képességek fejlesztése.
- A képzelet, a kreativitás alakítása, fejlesztése.
- Tapasztalatszerzés a valós, a lehetséges és a lehetetlen megítéléséhez, a valóság és a fikció közötti különbség érzékeltetése, szemléletes bemutatása.
- A megtartó emlékezet, az akaratlagos figyelem fejlesztése.
- Az önálló tanulás képességének fejlesztése. Kritikai gondolkodás fejlesztése.
- Az együttműködésen alapuló tanulás fejlesztése kooperatív technikák alkalmazásával.
- Az érdeklődés felkeltése és fenntartása a világ, a társadalom eseményei iránt.

Kiemelt feladat az ismeretek bővítésével kapcsolatos fogalomrendszer pontos kiépítése, a tanulók értelmi képességének, hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően,

tudáselemek értő, értelmező összekapcsolása (a felfogás, a feldolgozás, alkalmazás) szintjének fejlesztésével.

Értékelés

Az értékelés kettős céljának megfelelően mindig meg kell találni a helyes arányt a formatív és a szummatív értékelés között. Fontos szerepet kell játszania az egyéni és csoportos önértékelésnek, illetve a diáktársak által végzett értékelésnek is. Törekedni kell arra, hogy a számonkérés formái minél változatosabbak, az életkornak megfelelőek legyenek. A hagyományos írásbeli és szóbeli módszerek mellett a diákoknak lehetőséget kell kapniuk arra, hogy a megszerzett tudásról és a közben elsajátított képességekről valamely konkrét, egyénileg vagy csoportosan elkészített termék létrehozásával is tanúbizonyságot tegyenek.

Formái:

- szóbeli felelet
- feladatlapok értékelése
- tesztek, dolgozatok osztályozása
- rajzok készítése
- munkafüzeti tevékenység megbeszélése
- gyűjtőmunka elismerése
- poszter, plakát, készítése előre megadott szempontok szerint
- múzeumlátogatási tapasztalatok feldolgozása társalgással

Összesített óraszám táblázat évfolyamonként

Évfolyam	5.	6.	7.	8.
Éves óraszám	68 óra	68 óra	68 óra	68 óra
Heti óraszám	2 óra	2 óra	2 óra	2 óra

Történelem

A halmozottan sérült (hallássérült és értelmi fogyatékos) tanulók számára készített helyi tanterv a kerettanterv alapján készült

5. évfolyam

Az általános iskola 5. évfolyamán a történelemtanítás bevezeti a hallássérült enyhe értelmi fogyatékos tanulót a történelmi múlt megismerésébe. A tantárgy iránti érdeklődés felkeltése, a pozitív hozzáállás megteremtése és a legfontosabb ismeretek elsajátítása mellett ekkor kezdődik a történelemtanuláshoz szükséges alapvető a hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelő, tanulásmódszertani jártasságok, készségek kialakítása. A hallássérült enyhe értelmi fogyatékos tanuló egyfelől megismerkedik az ókor, a középkor történelmének néhány jellemző vonásával, jelenségével, a magyar történelem legfontosabb fordulópontjaival, hőseivel és szereplőivel a 14. századig. Elsajátítja, és alkalmazni kezdi a kulcsfogalmakat, gyakorolja a változatos tevékenységformákat – információszerzés - és feldolgozás; tájékozódás időben és térben; történetek megértése, hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelő elbeszélése, megvitatása stb. –, amelyek megalapozzák történelemtanulási készségeinek fejlődését, történelmi gondolkodásának kialakulását.

Ebben a szakaszban elsősorban konkrét történelmi események és élethelyzetek, szokások képszerű bemutatása, történetek elmesélése a jellemző. A tantervi témakörök egy jelentős részét történelmi korok szerint beágyazott életmódtörténelmi és portré témák adják. Előbbiek a régmúlt korok embereinek életét mutatják be egy-egy konkrét település és nép mikrovilágán, illetve az ezekhez kapcsolódó történeteken keresztül. További fontos alapelv a jelenségalapú megközelítés, vagyis a hallássérült enyhe értelmi fogyatékos tanuló nem általános modelleken, hanem egyes települések/népek életén keresztül ismerkedik meg az ókor, a középkor, világával. A portré típusú témakörök a magyar történelem néhány kiemelkedő személyiségének, hősének életét, cselekedeteit és történelmi jelentőségét dolgozzák fel, miközben megismertetik a hallássérült enyhe értelmi fogyatékos tanulót a hozzájuk fűződő történelmi hagyománnyal.

Az általános iskolában a történettanításon alapuló történelemtanítás, vagyis a történetmesélés, a szemléletesség és a tevékenységközpontú megközelítés a témák kiválasztásának, illetve

feldolgozásának egyaránt fontos vezérelve. Az egyes korszakok életmódját bemutató témakörök, témák, a kiemelkedő személyiségeket bemutató portrék eredményes bemutatásához a hallássérült enyhe értelmi fogyatékos tanuló képzeletét megragadó történeteken, a személyes életéhez kapcsolódó élményeken keresztül vezet a sikeres történelemtanítás útja. Ugyanakkor a történetek feldolgozásán keresztül fejlődik a hallássérült enyhe értelmi fogyatékos tanulóknak a történelemtanuláshoz elengedhetetlen hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének, megfelelő narratív kompetenciája is.

Témakörök táblázata:

Heti óraszám: 2 óra

Éves óraszám: 68 óra

Témakör neve	Óraszám
Személyes történelem	7
Fejezetek az ókor történetéből	22
A kereszténység	3
A középkor világa	13
Képek és portrék az Árpád-kor történetéből	23
Összesen:	68

5. évfolyam

Témakör	Személyes történelem	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	A negatív számok használata a mindennapi életben (hőmérséklet, adósság), a számok helye a számegyenesen. Az idő mérése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló: - megérti az időszámítás jelentőségét és megismeri annak technikáját. - tanári irányítással felismeri a történelmi térképek sajátosságait, a földrajzi térképekhez viszonyítva is. - Tanári irányítás segítségével a történelmi megismerés fogalmának kialakítása.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek		Tanulási eredmények
Ismeretek	Fejlesztési feladatok	A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló hallásállapotának, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően: - megadott szempontok alapján meg tudja különböztetni a történelem forrásait; példákat is tud kapcsolni hozzá; - tanári irányítás segítségével megismeri a történelmi időszámítás egységeit; - megadott szempontok alapján alapvető szinten tájékozódik a történelmi térképen; - tanári irányítás mellett fölismer ok-okozati összefüggéseket;
Körülöttem a történelem - Családi fotóalbum és személyes tárgyak. - Személyes történetek dokumentálása, elbeszélése. - Egy nap dokumentálása. - Kódexkészítés (valamely magyar kódex mintájára pl. Képes krónika). Címer, zászló, pecsét, az idő mérése - Címerek és zászlók alkotóelemei saját település és Magyarország címere és zászlaja példáján. - A hitelesítés eszköze, a pecsét (pl. az Aranybulla pecsétje). - Személyes címer-, zászló- és pecsétkészítés. - Az időszámítás.	- Tájékozódás a térképen. - Idő ábrázolása téri-vizuális eszközökkel. - Időbeli relációk: a jelen, a múlt és a régmúlt megkülönböztetése. - Térbeli relációk: tájékozódási pontok keresése a térképen. - Hazánk történelmi zászlóinak és címereinek megismerése, a pecsét fogalma, jelentősége. - A témához kapcsolódó tartalmi elemek válogatása, megkülönböztetése, összehasonlítása. - Tematikus képanyagok elemzése, összehasonlítása, megkülönböztetése.	
Kulcsfogalmak, fogalmak, adatok és lexikák	Kronológia: Jézus Krisztus születése, Kr. e. és Kr. u., évszázad, őskor, ókor, középkor, újkor, jelenkor/modern kor.	
	Fogalmak: kódex, címer, zászló, pecsét Értelmező kulcsfogalmak: Történelmi idő, jelen, múlt, történelmi forrás, ok és következmény, változás és folyamatosság,	

Témakör	Fejezetek az ókor történetéből	Órakeret 22 óra
Előzetes tudás	Alsó tagozatos olvasmányok a Bibliából. Olvasmányok, filmek ókori görög és római mitikus és valós eseményekről, személyekről. Iskolában szerzett öszövevényi ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló: - tanári segítségével megismeri a nagy ókori társadalmakat és hatásukat. - tanári irányítással felismeri az emberi munka és a környezethez való alkalmazkodás jelentőségét, valamint a különböző emberi közösségeknek (család, törzs stb.) az egyes történelmi korokban betöltött szerepét. - megadott szempontok alapján tudatosulnak benne az állam különböző társadalomszervező funkciói (munka megszervezése, védelem stb.). - tanári irányítás segítségével belátja, hogy az emberi civilizációt sokak munkája teremtette meg, valamint a múlt emlékei, maradványai megővésére érdemesek. - tanári irányítással képes tankönyvi olvasmányok és képek által közvetített történetekből ismereteket szerezni az ókorról, valamint azok valós és a fiktív elemeinek a megkülönböztetésére a régi korokról szóló történetekben. - hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően történetek elmesélésével fejlesztí szóbeli kifejezőmódszát. - tanári irányítással felismeri, hogy az ókori görögöset a közös nyelv, a mondai történetek, a vallás és az olimpiai játékok kapcsolták össze. - tanári irányítás segítségével meglátja, hogy az athéniaiak a perzsák elleni harcokban nemcsak a földjüket, városukat védtek, hanem a szabadságukat is. - megadott szempontok alapján értékeli az ókor hőseinek közösségükért tett bátor, önfeláldozó magatartását. - tanári segítségével megérti, hogy a történelem szereplőit, hőseit elsősorban a közösség érdekében tett cselekedeteik alapján értékelhetjük. - tanári irányítással megismeri, hogy az ókori rómaiak olyan hatalmas birodalmat hoztak létre, mely a Kárpát-medence területére is kiterjedt, így fontos a pannóniai római örökségünk kulturális emlékeinek megismerése, megbecsülése és védelme. - megadott szempontok alapján képes szöveges és képi információk gyűjtésére, azok egymással való összevetésére ókori görög-római témákból, valamint korabeli régészeti emlékek megfigyelésére, lelet és rekonstrukció összevetése is.	

	- a megismert történelmi fogalmakat a próbálja helyesen alkalmazni, - megadott szempontok alapján az egyszerű írásos forrásokat megérti, és tanári segítséggel feldolgozza. - megadott szempontok alapján képes történelmi események időrendbe állítására és időszalagon való elhelyezésére is.
--	---

Fejlesztési feladatok és ismeretek		Tanulási eredmények
Ismeretek	Fejlesztési feladatok	A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló hallásállapotának, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően: - tanári irányítás segítségével alapvető szinten tájékozódik a történelmi térképen; - megadott szempontok alapján, az időszalagon felismeri az ókor időszakaszát, évszámokat, kapcsol hozzá tanult ismeretet; - tanári segítséggel időrendbe helyezi a tanult eseményeket időszalagon, időtornyon; - az ókor tárgyalt témaköreiben – képességeinek megfelelően – írásban és/vagy szóban számot ad a tanult elemi történelmi ismereteiről; - tanári irányítás segítségével felismeri az ókori világtörténelem tanult fordulópontjait; - a megismert mondák, legendák, rövid
Az ókori Egyiptom világa - Földművelés a Nílus mentén. - Hitvilág és halottkultusz a piramisok és a Királyok Völgye példáján: Memphis és Théba. - A legjelentősebb találmány: az írás. Az Ószövetség népe - Az Ószövetség/ - Héber Biblia: Ábrahám és Mózes. - Az önálló zsidó állam alapítói: Dávid és Salamon története Az ókori Hellász öröksége és a görög hadviselés - Mindennapok egy görög városban: Athén és lakói. - Görög istenek, az olümpiai játékok. - Az athéni és spártai nevelés. - Görög hadviselés a marathóni csata példáján. - Nagy Sándor hadserege	- A témához kapcsolódó tartalmi elemek válogatása, megkülönböztetése, összehasonlítása. - Tematikus képanyagok elemzése, összehasonlítása, megkülönböztetése. - Időábrázolás síkban és térben (időszalag-időtorony). - Történet olvasása, feldolgozása. - Csata modellezése. Helyszínek megkeresése a térképen. - Egyiptomi építészeti emlékekkel kapcsolatos képek gyűjtése, a hitvilágukkal kapcsolatos egyes történetek átbeszélése. - Antik és modern – összehasonlításra épülő feladatok a tudomány, a művészetek és a sport témakörében. - Beszélgetés az olimpiai eszméről. - Történet olvasása Athénről. A görög főváros antik történelmi emlékhelyeinek képről történő felismerése. - Az ókori Róma nevezetes	

és hódításai. Az ókori Róma öröksége és a római hadviselés - Róma alapítása a mondákban. - Egy római polgár mindennapjai. - A gladiátorviadalkok és a kocsiversenyek. - Római emlékek Pannóniában. - Az ókor „tankjai”: Hannibál elefántjai. - Caesar légioi. - Képek a népvándorlás korából - A Római Birodalom szétesése. - A Hun Birodalom. - Attila és hadjáratai: az ókor egyik legnagyobb csatája (a catalaunumi csata).	épületeinek bemutatása. - Bepillantás az ókori Róma mindennapjaiba: öltözködés, szórakozás, társasági élet, rabszolgapiac, iskola (beszélgetés, életképek modellezése, illusztrációkészítés). - A római hadsereg bemutatása – beszélgetés alapvető szempontok szerint a hadviselés legfontosabb elemeiről: fegyverek, stratégia, emberi tényezők (katonák). Illusztrációk készítése. - Pannónia provincia helyzetének, szerepének megismerése a Római Birodalom területén. - A bukás okainak közös feltárása. - Ószövetségi történetek megismerése	történetek tartalmát vizuális segítséggel elmondja; - megadott szempontok alapján megkülönbözteti a történetek mesés és valóságos eseményeit; - tanári segítséggel, a történelmi hősökkel érzelmileg képes azonosulni; - ok-okozati összefüggéseket tanári irányítás mellett fölismer;
Kulcsfogalmak, fogalmak, adatok és lexikák	Személyek: Kheopsz, Zeusz, Pallasz Athéné, Nagy Sándor, Romulus, Hannibál, Julius Caesar, Augustus, Attila, Mózes, Dávid, Salamon. Kronológia: Kr. e. 776. az első feljegyzett olümpiai játékok, Kr. e. 753. Róma alapítása a hagyomány szerint, Kr. e. 490. a marathóni csata, Kr. u. 476. a Nyugatrómai Birodalom bukása. Topográfia: Egyiptom, Nílus, Athén, Olümpia, Spárta, Itália, Róma, Pannónia, Aquincum, Marathón, Római Birodalom. Fogalmak: öntözéses földművelés, fáraó, piramis, hieroglifa, városállam, jósda, többistenhit, olümpiai játékok, monda, provincia, rabszolga, gladiátor, amfiteátrum, falanx, légio, népvándorlás, egyistenhit, Biblia, Ószövetség/Héber Biblia, zsidó vallás Értelmező kulcsfogalom: Történelmi idő, változás és folyamatosság, ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték, történelmi jelentőség. Tartalmi kulcsfogalom: Életmód, kereskedelem, város, állam, birodalom, egyeduralom, demokrácia, köztársaság, gazdaság, társadalom, társadalmi csoport, kultúra, vallás, többistenhit, egyistenhit.	

Témakör	A kereszténység	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Alsó tagozatos olvasmányok a Bibliából. Iskolában szerzett újszövetségi ismeretek. Olvasmányok, filmek a kereszténységről, Jézusról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló: - tanári irányítással felismeri a keresztény értékrend máig ható elemeit és azok jelentőségét. - tanári irányítás segítségével megismeri a kereszténység legfontosabb tanításait, jelképeit, színtereit. - tanári segítséggel megérti a kereszténység jelentőségét - A történelmi megismerés fogalmának alakítása.	

Témakör	A középkor világai	Órakeret 13 óra
Előzetes tudás	Olvasmányok – mesék és valós történetek –, filmek a középkor világából/világáról: királyok, lovagok, polgárok, parasztok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló: - tanári irányítással felismeri, hogy a különböző népek vallása, kulturális, társadalmi és gazdasági tevékenysége kölcsönösen hat egymásra. - tanári irányítás segítségével belátja, hogy a közösségeket a munka tartja fenn, a gazdasági fejlődés szempontjából pedig fontos az egyéni érdekelttség, valamint azt, hogy a társadalmi életet a szellemi és anyagi viszonyok együttesen határozzák meg. - érzékeli, hogy a korszak meghatározó vallási és szellemi irányzatainak (lovagi kultúra, humanizmus stb.) máig mutató hatásuk van. - tanári irányítással felismeri a középkori keresztény államok kialakulása jelentőségét. - megadott szempontok alapján törekszik a középkori Európa főbb változásainak a bemutatására, meghatározó vallásainak megkülönböztetésére jellegzetességeik alapján. - tanári irányítással megismeri a középkori ember életét, és szóbeli kifejezőképességét fejleszti erről szóló történetek elbeszélésével. - A ciklusosság megismertetése a történelmi korszakok tükrében.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek		Tanulási eredmények
Ismeretek	Fejlesztési feladatok	A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló hallásállapotának, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően: - tanári segítséggel meg tudja különböztetni a középkor történelem forrásait, példákat is tud kapcsolni hozzá; - tanári segítséggel alapvető szinten tájékozódik a középkor bemutató történelmi térképen; - tanári segítséggel az időszalagon felismeri a középkor időszakaszát, évszámokat, kapcsol hozzá tanult ismeretet. - tanári irányítás segítségével időrendbe helyezi a tanult eseményeket időszalagon, időtornyon; - tanári segítséggel a középkor tematikai egység tárgyalt témaköreiben – képességeinek megfelelően – írásban és/vagy szóban számot ad a tanult elemi történelmi ismereteiről; - megadott szempontok alapján különbséget tesz a középkori világtörténelem eseményei között; - megadott szempontok alapján megkülönbözteti a történetek mesés és valóságos eseményeit; - ok-okozati összefüggéseket tanári irányítás mellett fölismer;
Élet a várban – egy magyar vár (pl. Visegrád) és uradalombemutatóval; a lovagok világa - Királyok és nemesek - Várépítész – híres magyar középkori várak. - Egy uradalom működése, a falvak világa (a jobbágyok élete). - A nehézlovas harcmódor. - A lovagi életforma és kultúra.	- Történetek olvasása, megbeszélése. - Adatok leolvasása térképről. Tematikus képanyagok elemzése, összehasonlítása. A középkor különböző társadalmi csoportjai – fogalmakhoz, azonosságokhoz és különbségekhez kötődő feladatok. - Európa legjelentősebb középkori városainak megkeresése a térképen. - A középkori város, mint kulturális színtér bemutatása. - A hadviselés és a vallások kapcsolatának felismerése a középkori kereszténység tükrében. - A lovagi életmód – a lovagokhoz kapcsolódó eszménykép bemutatása - illemszabályok a gyakorlatban.	
Élet a kolostorban – egy magyar kolostor (pl. Pannonhalma) bemutatásával - A középkori egyházszervezet. - A szerzetesség és a kolostor. - Román és gótikus templomépítész – híres magyar középkori egyházi emlékek. - Oktatás a középkorban.		
Élet a középkori városban – egy magyar város (pl. Buda) bemutatásával - A céhek. - A városi polgárok. - Városépítész – híres magyar középkori		

városok. - Könyvnyomtatás és reneszánsz. A keresztes lovagok világa - Az iszlám–arab kihívás. - Keresztesek a Szentföldön.		
Kulcsfogalmak, fogalmak, adatok és lexikák	Személyek: Szent Benedek, Gutenberg, Mohamed. Topográfia: Visegrád, Pannonhalma, Szentföld, Anglia, Franciaország	
	Fogalmak: földesúr, lovag, nemes, uradalom, jobbágy, robot, pápa, szerzetes, bencés rend, pálos rend, kolostor, katolikus, román stílus, gótikus stílus, polgár, céh, iszlám, vallás. Értelmező kulcsfogalom: Történelmi idő, változás és folyamatosság, ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték, történelmi jelentőség. Tartalmi kulcsfogalom: Társadalom, társadalmi csoport, életmód, város, falu, gazdaság, mezőgazdaság, ipar, kereskedelem, adó, önellátás, árutermelés, pénz, piac, politika, állam, államforma, királyság, birodalom, vallás, vallásüldözés, kultúra, művészet, hit, vallás, egyház, világkép.	

Témakör	Képek és portrék az Árpád-kor történetéből	Órakeret 23 óra
Előzetes tudás	Magyar népmesék, hazai nemzetiségek és más népek meséi, mesefajták; mondák, regék, legendák. Alsó tagozatos olvasmányok a hun-magyar mondakörből, a vérszerződésről, a honfoglalásról, Szent Istvánról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló: - tanári segítséggel elkezd fogalmat alkotni a magyar nemzettörténet legfontosabb eseményeiről. - megbecsüli az országalapítók és - építők (uralkodók és közemberek) munkáját és emlékét. - tanári irányítással felismeri a közösségi összefogás, áldozatkészség és helytállás erejét a haza építésében és védelmében. - megadott szempontok alapján értékeli hazánk európai keresztény államközösségbe való sikeres beilleszkedését, felismeri a keresztény értékrend máig ható elemeit és azok jelentőségét. - tanári irányítás segítségével belátja, hogy az utókor a korszak szereplőit a közösség érdekében tett cselekedeteik alapján értékeli. - tanári irányítással megismeri és feldolgozza a magyarság	

	régmúltját, a tények és a vitatott kérdések (eredet, rokonság stb.) együttes feltárásával is. - megadott szempontok alapján megismeri a mondák és valóság közötti kapcsolatokat és ellentmondásokat egyaránt. - tanári irányítás segítségével különböző források feldolgozása a magyar történelem kezdeti eseményeiről.
--	---

Fejlesztési feladatok és ismeretek		Tanulási eredmények
Ismeretek	Fejlesztési feladatok	A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló hallásállapotának, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően: - tanári segítséggel időrendbe helyezi a tanult eseményeket időszalagon, időtornyon; - tanári irányítás segítségével a tematikai egység tárgyalt témaköreiben írásban és/vagy szóban számot ad a tanult elemi történelmi ismereteiről; - megadott szempontok alapján különbséget tesz az ókor és középkor között, valamint a magyar és a világtörténelem eseményei között; felismeri a magyar történelem legfontosabb sarokpontjait – évszámok, események, uralkodók tükrében; - tanári segítséggel a magyar koronázási ékszereket megnevezi. - a megismert mondák, legendák, rövid történetek tartalmát segítséggel elmondja; - megadott szempontok
Történetek a magyarok eredetéről - A hun-magyar eredettörténet a krónikákban: Hunor, Magor; Csaba királyfi. - Az Árpád-ház eredettörténete: Emese álma, vérszerződés. Honfoglalás és kalandozások - Álmos és Árpád alakja a krónikákban. - A honfoglalás: Etelközből a Kárpát-medencébe. - Történetek a kalandozó magyarokról. - A pozsonyi csata. Szent István és a magyar állam; Árpád-kori győztes harcok és csaták; - Géza és István alakja a krónikákban. - István harca Koppánnal és a koronázás. - Államalapítás: egyházszervezés, vármegyék és törvények.	- A legfontosabb nemzeti történelmi adatok rendezése időszalagon, időtornyon. - Mondák, történetek olvasása, feldolgozása. - Adott történetben a valós és a fiktív elemek megkülönböztetése. - Illusztráció készítése. - Múzeum, tájház, emlékmű látogatása. - Tablókészítés. - Adatok leolvasása térképről. - Időszalagon, időtornyon történő ábrázolás – összefüggések felismerése. - Rajzos történelmi napló készítése. - A lakóhely történelmi emlékhelyeinek főlkeresése. - Látogatás az Országházban, a koronázási ékszerek megtekintése. - Jelképek ábrázolása	

- Német támadások nyugatról: felperzselt föld és a vértesi csata. - Nomád támadások keletről: a kerlési csata. - Szent Gellért Árpád-házi királyportrék, és az Árpád-kori - szentek - Szent László, a lovagkirály. - Könyves Kálmán, a művelt király. - III. Béla, a nagyhatalmú király. - II. András és az Aranybulla - IV. Béla és a tatárjárás. - Szent Erzsébet. - Szent Margit. Magyarország koronázási jelvényei - Szent Korona. - Palást, jogar, országalma.	kézműves technikákkal. - Történelmi szituációk bevonásával tananyag, tananyagrészek elmondása. - A jelentős történelmi személyiségekről három - négymondatos beszámoló készítése. - Szövegalkotás képről, képsorozatról. - Tárgyi emlékek gyűjtése, válogatása. - Játéktevékenységek a lovagi életmód reprezentációjának érdekében. - Tárgyi és írásos történelmi emlékek felismerése, csoportosítása.	alapján megkülönbözteti a történetek mesés és valóságos eseményeit; - a történelmi hősökkel érzelmileg képes azonosulni; - ok-okozati összefüggéseket tanári irányítás mellett fölismer;
Kulcsfogalmak, fogalmak, adatok és lexikák	Személyek: Álmos, Árpád, Géza, I. (Szent) István, I. (Szent) László, Könyves Kálmán, III. Béla, IV. Béla, Szent Gellért, Szent Erzsébet, Szent Margit. Kronológia: 895 a honfoglalás, 907 a pozsonyi csata, 997/1000–1038 István uralkodása, 1222 az Aranybulla kiadása, 1241–1242 a tatárjárás, 1301 az Árpád-ház kihalása. Topográfia: Etelköz, Vereckei-hágó, Kárpát-medence, Esztergom, Buda, Székesfehérvár, Horvátország, Muhi, Német-római Császárság. Fogalmak: hunok, finnugor, törzs, vérszerződés, fejedelem, honfoglalás, székelyek, kalandozások, vármegye, tized, ispán, Szent Korona, tatárok/mongolok, kunok. Értelmező kulcsfogalom: Történelmi idő, változás és folyamatosság, ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték, történelmi jelentőség. Tartalmi kulcsfogalom: Társadalom, társadalmi csoport, nemzet, életmód, jog, törvény, város, falu, gazdaság, mezőgazdaság, ipar, kereskedelem, adó, önellátás, ártermelés, pénz, piac, politika, állam, államforma, királyság, vallás, vallásüldözés, kultúra, művészet, hit, vallás, egyház, világgép.	

A fejlesztés várt eredményei az 5. évfolyam végén:

A halmozottan sérült tanuló:

- érzékeli a különbséget a múlt és a jelen között, képes beazonosítani eseményeket saját élményből;
- elemzi a történelmi események okait és következményeit fokozatosan csökkenő segítségnyújtás mellett;
- ismeri a közös európai civilizációs és magyar nemzeti kulturális kódrendszer (szimbólumok, történelmi személyek, történetek, fogalmak, alkotások) legalapvetőbb elemeit;
- felismeri a saját szerepét, a saját feladatát, valamint a saját felelősségét;
- felismeri a szabadság, a felelősség és az emberi helytállás jelentőségét;
- az információk szerzéséhez és rendszerezéséhez infokommunikációs eszközöket használ;

Történelmi ismeretek

A halmozottan sérült tanuló:

- vizuális megsegítéssel és tanári útmutató segítségével felismeri és fel tudja idézni a magyarok eredetéről és az Árpád-kori történelmi hagyományhoz kapcsolódó legfontosabb mítoszokat, mondákat, történeteket, elbeszéléseket;
- vizuális megsegítéssel és tanári útmutató segítségével felismeri és fel tudja idézni az ókori és kora középkori történelmi hagyományhoz kapcsolódó legfontosabb mítoszokat, mondákat, történeteket, elbeszéléseket;
- vizuális megsegítéssel és tanári útmutató segítségével felismeri, és fel tudja idézni az ókor és a középkor életmódjának és kultúrájának főbb vonásait és az egyes történelmi korszakokban élt emberek életét befolyásoló tényezőket;
- van ismerete a zsidó-keresztény kultúra kialakulásának főbb állomásairól, van ismerete a legfontosabb tanításairól és hatásáról az európai civilizációra és Magyarországra;
- van ismerete a középkori magyar történelem kiemelkedő alakjairól, cselekedeteikről, illetve szerepükről a magyar nemzet történetében;
- vizuális megsegítéssel és tanári útmutató segítségével fel tudja idézni a középkori magyar történelem legfontosabb eseményeit, jelenségeit, folyamatait, és fordulópontjait a honfoglalástól az Árpád-ház kihalásáig;

- vizuális megsegítéssel képes felidézni a magyar nemzet honvédő harcait, tanári útmutató segítségével példákat hoz a hazaszeretet, önfeláldozás és hősiesség megnyilvánulásaira;
- van ismerete a középkor világképének fő vonásairól
- vizuális segítséggel és tanári útmutató segítségével felismeri a különböző korok hadviselési szokásait, jellemzőit;
- tanári útmutató segítségével példákat tud felhozni arra, hogy a középkor során miként járultak hozzá a magyarok Európa és a világ kulturális, tudományos és politikai fejlődéséhez;
- van ismerete a magyarság, illetve a Kárpát-medence népei együttélésének jellemzőiről a középkorban tanári útmutató segítségével példákat hoz a magyar nemzet és a közép-európai régió népeinek kapcsolatára és együttműködésére;
- hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően képes elhelyezni Magyarországot a középkori európai történelmi folyamatokban;

Ismeretszerzés és forráshasználat

A halmozottan sérült tanuló:

- tanári útmutató segítségével képes ismereteket szerezni személyes beszélgetésekből, olvasott és hallott, valamint a különböző médiumok által felkínált szöveges és képi anyagokból;
- tanári útmutatás segítségével hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően kiemel lényeges információkat (kulcsszavakat) elbeszélő vagy leíró szövegekből, illetve rövidebb magyarázó szövegekből, és az ezek alapján megfogalmazott kérdésekre egyszerű válaszokat képes adni;
- megadott szempontok alapján, tanári útmutatás segítségével történelmi információkat gyűjt különböző médiumokból és forrásokból (könyvek, atlaszok, kronológiák, könyvtárak, múzeumok anyagai, filmek; nyomtatott és digitális, vizuális források);
- tanári útmutatás segítségével képes magatartásformák megfigyelésére és jellemzésére;
- megadott szempontok alapján hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének, megfelelően rendszerezi a történelmi információkat;
- tanári útmutatás segítségével felismeri, hogy melyik szöveg, kép, egyszerű ábra kapcsolódik az adott történelmi témához;

- képen, egyszerű ábrán ábrázolt folyamatot, jelenséget, hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően saját szavaival le tud írni;
- tanári útmutatás segítségével hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően, képes különbséget tenni források között típus és kontextus alapján;
- tanári útmutatás segítségével hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének, megfelelően össze tudja vetni a forrásokban található információkat az ismereteivel;
- tanári útmutatás segítségével hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének, megfelelően tudja vizsgálni, hogy a történet szerzője résztvevője vagy kortársa volt-e az eseményeknek;
- hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően egyszerű következtetéseket von le, és törekszik véleményt alkotni;

Tájékozódás időben és térben

A halmozottan sérült tanuló:

- hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően felismeri a nagy történelmi korszakok elnevezését és időhatárait, néhány kiemelten fontos esemény és jelenség időpontját;
- hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően használja az idő tagolására szolgáló kifejezéseket, történelmi eseményre, jelenségre, korszakra való utalással végez időmeghatározást;
- hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően tanári segítséggel időrendbe tud állítani történelmi eseményeket, képes az idő ábrázolására pl. időszalag segítségével;
- hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően tanári útmutató segítségével a tanult történelmi eseményeket, jelenségeket, személyeket, képeket hozzá tudja rendelni egy adott történelmi korhoz, régióhoz, államhoz;
- tanári útmutató segítségével használ különböző történelmi térképeket a fontosabb történelmi események helyszíneinek azonosítására, egyszerű jelenségek leolvasására, vaktérképen való elhelyezésére;

Szaktárgyi kommunikáció

A halmozottan sérült tanuló:

- hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően képes eseményeket, történeteket elmondani, történelmi személyeket bemutatni, tanári útmutatás segítségével véleményt megfogalmazni;
- értelmi képességének, hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően össze tudja foglalni a tanári segítséggel összeállított rövidebb elbeszélő vagy leíró szövegek tartalmát;
- az általa tanári útmutatás segítségével gyűjtött történelmi adatokból, szövegekből hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően rövid tartalmi ismertetőt próbál készíteni;
- hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően törekszik önálló kérdések megfogalmazására a tárgyalt történelmi témával, eseményekkel kapcsolatban;
- tanári útmutatás segítségével értelmi képességének, hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően törekszik rövid fogalmazások készítésére egy-egy történetről, történelmi témáról;
- különböző történelmi korszakok, történelmi kérdések tárgyalása során értelmi képességének, hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően törekszik alkalmazni az értelmező és tartalmi kulcsfogalmakat, továbbá használni a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat;
- tanári útmutatás segítségével tud értelmi képességének, hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően egyszerű vizuális rendezőket kiegészíteni hagyományos vagy digitális módon (táblázatok, ábrák, tablók, rajzok, vázlatok) egy történelmi témáról;
- törekszik meghallgatni mások véleményét, érveit;
- tanári segítséggel dramatikusan, szerepjáték formájában tud értelmi képességének hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően megjeleníteni történelmi eseményeket, jelenségeket, személyiségeket;

Történelmi gondolkodás

A halmozottan sérült tanuló:

- tanári útmutatás segítségével adott történetben értelmi képességének, hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően különbséget tud tenni fikatív és valós, irreális és reális elemek között;
- tanári útmutatás segítségével értelmi képességének, hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően képes megfigyelni és összehasonlítani a történelemben előforduló különböző emberi magatartásformákat és élethelyzeteket;
- a történelmi eseményekkel és személyekkel kapcsolatban értelmi képességének, hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően kérdéseket fogalmaz meg;
- tanári útmutatás segítségével értelmi képességének, hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően a történelmi szereplők megnyilvánulásainak szándékot tulajdonít;
- tanári útmutatás segítségével törekszik értelmi képességének, hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően véleményt megfogalmazni történelmi szereplőkről, eseményekről;
- tanári útmutatás segítségével, és vizuális segítséggel felismeri a különböző korokra és régiókra jellemző tárgyakat, alkotásokat, életmódokat, szokásokat, változásokat, képes azokat összehasonlítani egymással, illetve a mai korral;
- vizuális segítséggel értelmi képességének, hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően példákat hoz a történelmi jelenségekre;
- tanári útmutatás segítségével értelmi képességének, hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően felismeri, hogy az emberi cselekedet és annak következménye között szoros kapcsolat van.

Történelem

A halmozottan sérült (hallássérült és értelmi fogyatékos) tanulók számára

készített helyi tanterv a kerettanterv alapján készült

6. évfolyam

Az általános iskola 6. évfolyamán a történelemtanítás továbbra is bevezeti a hallássérült enyhe értelmi fogyatékos tanulót a történelmi múlt megismerésébe. A tantárgy iránti érdeklődés felkeltése, a pozitív hozzáállás megteremtése és a legfontosabb ismeretek elsajátítása mellett ekkor kezdődik a történelemtanuláshoz szükséges alapvető a hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelő, tanulásmódszertani jártasságok, készségek kialakítása. A hallássérült enyhe értelmi fogyatékos tanuló egyfelől megismerkedik az újkor, néhány jellemző vonásával, jelenségével, a magyar történelem legfontosabb fordulópontjaival, hőseivel és szereplőivel a 19. századig. Elsajátítja, és alkalmazni kezdi a kulcsfogalmakat, gyakorolja a változatos tevékenységformákat – információszerzés - és feldolgozás; tájékozódás időben és térben; történetek megértése, hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelő elbeszélése, megvitatása stb. –, amelyek megalapozzák történelemtanulási készségeinek fejlődését, történelmi gondolkodásának kialakulását.

Ebben a szakaszban elsősorban konkrét történelmi események és élethelyzetek, szokások képszerű bemutatása, történetek elmesélése a jellemző. A tantervi témakörök egy jelentős részét történelmi korok szerint beágyazott életmódtörténelmi és portré témák adják. Előbbiek a régmúlt korok embereinek életét mutatják be egy-egy konkrét település és nép mikrovilágán, illetve az ezekhez kapcsolódó történeteken keresztül.

További fontos alapelv a jelenségalapú megközelítés, vagyis a hallássérült értelmi fogyatékos tanuló nem általános modelleken, hanem egyes települések/népek életén keresztül ismerkedik meg, a kora újkor és az újkor világával. A portré típusú témakörök a magyar történelem néhány kiemelkedő személyiségének, hősének életét, cselekedeteit és történelmi jelentőségét dolgozzák fel, miközben megismertetik a hallássérült értelmi fogyatékos tanulót a hozzájuk fűződő történelmi hagyománnyal.

Az általános iskolában a történettanításon alapuló történelemtanítás, vagyis a történetmesélés, a szemléletesség és a tevékenységközpontú megközelítés a témák kiválasztásának, illetve feldolgozásának egyaránt fontos vezérelve. Az egyes korszakok életmódját bemutató témakörök, témák, a kiemelkedő személyiségeket bemutató portrék eredményes

bemutatásához a hallássérült értelmi fogyatékos tanuló képzeletét megragadó történeteken, a személyes életéhez kapcsolódó élményeken keresztül vezet a sikeres történelemtanítás útja. Ugyanakkor a történetek feldolgozásán keresztül fejlődik a hallássérült értelmi fogyatékos tanulóknak a történelemtanuláshoz elengedhetetlen hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelő narratív kompetenciája is.

Témakörök táblázata:

Heti óraszám: 2 óra

Éves óraszám: 68 óra

Témakör neve	Óraszám
Képek és portrék a középkori magyar állam virágkorából	10
Új látóhatárok	11
Portrék és történetek Magyarország kora újkori történetéből. Élet a kora újkori Magyarországon	20
Forradalmak kora	8
A magyar nemzet ébredése és a polgárosodás kora	19
Összesen:	68

6. évfolyam

Témakör	Képek és portrék a magyar állam virágkorából	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Mesék, mondák és valós történetek a Hunyadiakról. A nándorfehérvári hősök.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló: - megadott szempontok alapján tudatosítja, hogy a királyokat, uralkodókat a történetekben megismert személyes tulajdonságaik és a kor kihívásaira adott (a társadalom életére hatást gyakorolt) válaszaik eredményessége, illetve önfeláldozó magatartásuk alapján őrzi meg a történelmi emlékezet. - tanári útmutató segítségével meglátja a törökellenes harcok hősiességének máig ható példáját. - tanári segítséggel felismeri az összefogás jelentőségét egy függetlenségéért küzdő nép életében. - tanári útmutató segítségével meglátja a történelmi személyiség	

	szerepét, jelentőségét, képes személyek, csoportok tetteinek megindokolására, valamint történetek mesei és valóságos elemeinek megkülönböztetésére. - tanári útmutató segítségével megérti és értelmezi a képi és írásos források szövegét. - fogalmat alkot a magyar nemzettörténet virágkorának legfontosabb eseményeiről.
--	--

Fejlesztési feladatok és ismeretek		Tanulási eredmények
Ismeretek	Fejlesztési feladatok	A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló hallásállapotának, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően: - tanári irányítás segítségével alapvető szinten tájékozódik a történelmi térképen; - megadott szempont alapján, az időszalagon felismeri a magyar állam virágkorának történelmi időszakát, évszámokat, kapcsol hozzá tanult ismeretet; - tanári segítséggel időrendbe helyezi a tanult eseményeket időszalagon, időtornyon; - tanári irányítás segítségével - a magyar állam virágkorának tárgyalt témaköreiben – képességeinek megfelelően – írásban és/vagy szóban számot ad a tanult elemi történelmi ismereteiről; - megadott szempontok alapján felismeri a tanult a magyar történelmi tudáskánon legfontosabb sarokpontjait – évszámok, események, uralkodók tükrében; - a megismert mondák,
Magyar királyportrék a 14–15. századból - Károly és az aranyforint. - Nagy Lajos, a hódító. - Luxemburgi Zsigmond, a császár. Hunyadi János, a törökverő - Hunyadi János, a sokoldalú hadvezér. - A nándorfehérvári diadal. Hunyadi Mátyás, a reneszánsz uralkodó - Mondák és történetek Mátyás királyról. - A fekete sereg. - Mátyás reneszánsz udvara.	- A magyar állam virágkoráról legfontosabb nemzeti történelmi adatok rendezése időszalagon, időtornyon. - Mondák, történetek olvasása, feldolgozása. Adott történetben a valós és a fiktív elemek megkülönböztetése. Illusztráció készítése. - Adatok leolvasása térképről. Időszalagon, időtornyon történő ábrázolás – összefüggések felismerése. - Történelmi szituációk bevonásával tananyag, tananyagrészek elmondása. - A jelentős történelmi személyiségekről három-négymondatos beszámoló készítése. - Szövegalkotás képről, képsorozatról.	

		legendák, rövid történetek tartalmát segítségével elmondja; - megadott szempontok alapján megkülönbözteti a történetek mesés és valóságos eseményeit; - tanári irányítás segítségével, a történelmi hősökkel érzelmileg képes azonosulni; - ok-okozati összefüggéseket tanári irányítás mellett fölismer;
Kulcsfogalmak, fogalmak, adatok és lexikák	Személyek: I. (Anjou) Károly, I. (Nagy) Lajos, Luxemburgi Zsigmond, Hunyadi János, I. (Hunyadi) Mátyás. Kronológia: 1335 a visegrádi királytalálkozó, 1456 a nándorfehérvári diadal, 1458–1490 Mátyás uralkodása. Topográfia: Lengyelország, Oszmán Birodalom, Csehország, Nándorfehérvár. Fogalmak: aranyforint, kormányzó, végvár, szekérvár, zsoldos. Értelmező kulcsfogalom: történelmi idő, történelmi forrás, ok és következmény, változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, történelmi jelentőség. Tartalmi kulcsfogalom: társadalom, társadalmi csoport, életmód, város, gazdaság, kereskedelem, pénz, piac, adó, politika, állam, törvény, kultúra.	

Témakör	Új látóhatárok	Órakeret 11 óra
Előzetes tudás	Olvasmányok a földrajzi felfedezésekről, elsősorban Kolumbuszról, valamint a felfedezések előtti Amerikáról. Iskolai és iskolán kívüli ismeretek a protestáns vallásokról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló: - történelmi gondolkodásának, képességének kialakítása és fejlesztése. - megadott szempontok alapján tudatosítja, hogy az emberi alkotótevékenység, kezdeményezőképeség (tudományos felfedezések és technikai találmányok stb.) a gazdasági fejlődés meghatározó elemei. - tanári útmutató segítségével megismeri, hogy a felfedezők, újítók	

	töretlen hite, szilárd akarata és kitartása záloga a sikerességnek. tanári útmutató segítségével belátja, hogy a fejlettebb népek, államok erőfölényük birtokában leigázzák, gyarmatosítják a fejletlenebbeket jelentős emberáldozatokkal járnak. - tanári útmutató segítségével megismeri a földrajzi felfedezések jelentőségét és hatását az európai és amerikai életmódra. - tanári segítséggel megérti a XVI-XVII. századi vallási megújulás okait és jelentőségét. - megadott szempontok alapján képes élményszerű ismeretek szerzésére a kora újkori történelmi eseményekről, jelenségekről, információk gyűjtésére. - tanári útmutató segítségével képes képi és szöveges források együttes kezelésére, a történelmi és földrajzi atlasz együttes használatára. megadott szempontok alapján párhuzamokat keres megismert történelmi élethelyzetek, események és mai életünk között.
--	--

Fejlesztési feladatok és ismeretek		Tanulási eredmények
Ismeretek	Fejlesztési feladatok	A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló hallásállapotának, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően: - megadott szempontok alapján alapvető szinten tájékozódik a történelmi térképen; - tanári útmutató segítségével az időszalagon felismeri a tárgyalt történelmi időszakokat, évszámokat, kapcsol hozzá tanult ismeretet; - tanári segítséggel időrendbe helyezi a tanult eseményeket időszalagon, időtornyon; - tanári útmutató segítségével a kora újkor témakörében írásban és/vagy szóban számot ad a tanult elemi történelmi ismereteiről;
A földrajzi felfedezések - A természettudományok fejlődése: a kopernikuszi fordulat. - A felfedezők útjai. - Gyarmatosítás Amerikában: az őslakosság sorsa, ültetvények és rabszolgák. Korai kapitalizmus - A manufaktúrák, a világkereskedelem kialakulása. - A tőkés gazdálkodás kibontakozása és a polgárosodó életmód. - Az első bankok és tőzsdék. A vallási megújulás	- Történelmi szövegek olvasása, feldolgozása a nagy földrajzi felfedezőkről. - Időszalagon, időtornyon Amerika fölfedezésének meghatározása – jelenhez való viszonyítása. - Atlaszhasználat – helyszínek megkeresése a térképen; adatok olvasása térképről. - Az alkotmányos királyság múltja és jelene – képek csoportosítása, jellemzők összehasonlítása és megkülönböztetése. - Különböző információforrásokból szóbeli következtetések	

- Egyházi reformtörekvések a kora újkorban. - Reformáció és katolikus megújulás. - Az anyanyelvi kultúra és oktatás felvirágzása magyar példák alapján. - Vallási türelem Erdélyben. Az új világkép kialakulása - A középkort felváltó világkép: a felvilágosodás.	- megfogalmazása. - A gyarmatosítók és az őslakosok ellentétének megvilágítása különböző szituációs játékokon keresztül. - A különböző keresztény vallási irányzatok jegyeinek megkülönböztetése, szókérták csoportosítása. - Társadalmi-történelmi, erkölcsi problémák felismerése, megfogalmazása elemi szinten.	- megadott szempontok alapján különbséget tesz a különböző történelmi korok, világtörténelmi eseményei között; - megadott szempontok alapján felismeri a világtörténelem tanult fordulópontjait évszámok, események, uralkodók tükrében; - ok-okozati összefüggéseket tanári irányítás mellett fölismer;
Kulcsfogalmak, fogalmak, adatok és lexikák	Személyek: Kolumbusz Kristóf, Magellán, Luther Márton, Kálvin János, Károli Gáspár, Pázmány Péter, Kopernikusz. Kronológia: 1492 Amerika felfedezése, 1517 a reformáció kezdete. Topográfia: Spanyolország, India, Kína, London, Sárospatak.	
	Fogalmak: gyarmat, manufaktúra, tőkés, bér munkás, kapitalizmus, bank, tőzsde, részvény, reformáció, református, evangélikus, ellenreformáció és katolikus megújulás, jezsuiták, vallási türelem, felvilágosodás. Értelmező kulcsfogalom: történelmi idő, történelmi forrás, ok és következmény, változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, történelmi jelentőség. Tartalmi kulcsfogalom: társadalom, társadalmi csoport, életmód, város, gazdaság, áruterelés, kereskedelem, pénz, piac, politika, állam, államszervezet, birodalom, kultúra, hit, vallás, egyház, világkép.	

Témakör	Portrék és történetek Magyarország kora újkori történetéből; Élet a kora újkori Magyarországon	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Mondák és történetek Hunyadi Jánosról, a török ellenes harcok világáról, az „igazságos” Mátyásról, valamint a mohácsi tragédiáról. Hon- és népismeret valamint vizuális kultúra óráról származó ismeretek.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló: - tanári útmutató segítségével megismeri, hogy az ország közösségeinek széthúzása gyengíti a társadalom védekező képességét a hódítókkal szemben, az összefogás és az egységes fellépés azonban még egy vereség esetén is a behódolás helyett megegyezést eredményezhet. - megadott szempontok alapján megismeri a török terjeszkedés megállításának jelentőségét hazánk és Európa szempontjából. - tanári segítséggel érzékeli, hogy két nagyhatalom közötti helyzetünk fokozott terhet rótt a társadalom minden rétegére. - tanári útmutató segítségével meglátja a politikai megosztottság következményeit. - megadott szempontok alapján észleli, hogy az egyeduralmi törekvések saját céljával ellentétes hatást válthatnak ki. - tanári útmutató segítségével próbálkozik egymásnak ellentmondó források értékelésére. - tanári útmutató segítségével képes ismeretek szerzésére, információk gyűjtésére, képi és szöveges források együttes kezelésére, diagramon szereplő adatok értelmezésére, a kora újkori és a mai életmód összehasonlítására. - a megadott szempontok alapján hazafiság erősítése a hódítókkal szembeni védekezés, a hősi önfeláldozás példáin keresztül. - tanári segítséggel igény felkeltése múzeumok, várak felkeresésére határokon innen és túl.
--	---

Fejlesztési feladatok és ismeretek		Tanulási eredmények
Ismeretek	Fejlesztési feladatok	
A török háborúk hősei - II. Lajos és a mohácsi csata. - Buda eleste és az ország három részre szakadása. - A török uralom. - A várháborúk hősei (pl. Dobó; Zrínyi, a szigetvári hős). Bocskai, Bethlen és Zrínyi; Élet a török hódoltság kori Magyarországon – egy konkrét település (pl.	- Történetek olvasása, feldolgozása. - Végvárak megkeresése a térképen. - Tinódi históriás énekeinek hallgatása kortárs lantművészek előadásában. - Királyi Magyarország, Erdélyi Fejedelemség, Török Hódoltság, Bocskai Istvánról,	A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló hallásállapotának, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően: - megadott szempontok alapján alapvető szinten tájékozódik a történelmi térképen; - tanári irányítás segítségével az időszalagon felismeri a tárgyalt történelmi időszakot, évszámokat,

Debrecen vagy Kecskemét) bemutatásával - Bocskai István fejedelem, a hajdúk vezére. - A mezőváros élete. - Szarvasmarha-kereskedelem. - Bethlen Gábor, Erdély fejedelme. - Zrínyi Miklós, a költő és hadvezér. - Buda visszavétele: a török kiűzése. II. Rákóczi Ferenc és szabadságharca - Rákóczi fordultatos életpályája Munkácsról Rodostóig. - Történetek a Rákóczi-szabadságharc idejéből. - A szatmári béke: függetlenség helyett megbékélés a birodalommal. Mária Terézia - Mária Terézia, a családanya és uralkodó. - Intézkedései Magyarországon. - A magyar huszárok és a berlini huszárcsíny. - Főúri kastélyok a művelődés szolgálatában (pl. Eszterháza, Gödöllő). Élet a 18. századi Magyarországon – egy konkrét település (pl. Temesvár) bemutatásával - Magyarország újranevelése és újranevelése. - Népek és vallások együttélése. - A barokk városépítész.	Bethlen Gáborról történet feldolgozása. - A végvárakról rajz, makett készítése. - A hős várkapitányok jellemzése, tulajdonságok csoportosítása. - Művészeti alkotások gyűjtése az eseményekről. - Események sorrendbe helyezése. - Drámajáték – II. Rákóczi Ferenc életének földidézése. - Bécs, Bécsújhely, Sárospatak, Kassa városainak megmutatása a térképen. - Kurucok és labancok – történet feldolgozása. - Részletek megtekintése kapcsolódó történelmi filmekből.	kapcsol hozzá tanult ismereteket; tanári irányítás segítségével időrendbe helyezi a tanult eseményeket időszalagon, időtornyon; - megadott szempontok alapján a tematikai egység tárgyalt témáiban írásban és/vagy szóban számot ad a tanult elemi történelmi ismereteiről; - tanári segítséggel felismeri a magyar történelmi tudáskanon legfontosabb sarokpontjait – évszámok, események, uralkodók tükrében; - a megismert mondák, legendák, rövid történetek tartalmát segítséggel elmondja; - megadott szempontok alapján megkülönbözteti a történetek mesés és valóságos eseményeit; - tanári irányítás segítségével a történelmi hősökkel érzelmileg képes azonosulni; - ok-okozati összefüggéseket tanári irányítás mellett fölismer;
--	--	---

Kulcsfogalmak, fogalmak, adatok és lexikák	Személyek: I. Szulejmán, II. Lajos, Dobó István, Bocskai István, Bethlen Gábor, Zrínyi Miklós (a költő és hadvezér), II. Rákóczi Ferenc, Mária Terézia. Kronológia: 1526 a mohácsi csata, 1541 Buda eleste, 1552 Eger védelme, 1686 Buda visszafoglalása, 1703–1711 a Rákóczi-szabadságharc. Topográfia: Mohács, Eger, Erdélyi Fejedelemség, Pozsony, Bécs, Debrecen, Temesvár.
	Fogalmak: szultán, janicsár, török hódoltság, kuruc, labanc, szabadságharc, trónfosztás, nemzetiség, ortodox, barokk. Értelmező kulcsfogalom: történelmi idő, történelmi forrás, ok és következmény, változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, történelmi jelentőség. Tartalmi kulcsfogalom: társadalom, társadalmi csoport, nemzet, népcsoport, életmód, falu, város, gazdaság, mezőgazdaság, ipar, árutermelés, kereskedelem, pénz, piac, adó, politika, állam, államszervezet, monarchia, birodalom, kultúra, művészet, hit, vallás, egyház, világkép, önkormányzat, jog, törvény.

Témakör	Forradalmak kora	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Ismeretek olvasmányok és filmek alapján a francia forradalomról és Napóleonnól. A gőz szerepe az első ipari forradalomban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló: - megadott szempontok alapján felismeri, hogy a polgárosodással párhuzamosan a szabadság, egyenlőség, testvériség eszméinek együttese nagy társadalmi mozgósító erővel hat. - tanári útmutató segítségével látja, hogy a jelentős társadalmi és gazdasági átalakulásoknak egyaránt vannak győztesei és vesztesei, e folyamat vizsgálata feltárhatja a személyes és közösségi sors közötti összefüggéseket. - tanári segítséggel megérti, hogy az utókor nézőpontjából többnyire az válik történelmi személyiséggé, hőssé vagy mártírrá, aki a személyes érdekei elé a közösség hosszú távú érdekeit helyezi. - tanári irányítás segítségével elkezdheti a nemzettudat és az állampolgári ismeretek kialakítását, tudatosítását, fejlesztését.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek		Tanulási eredmények
Ismeretek	Fejlesztési feladatok	A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló hallásállapotának, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően: - tanári irányítás segítségével a tematikai egység tárgyalt témáiban írásban és/vagy szóban számot ad a tanult elemi történelmi ismereteiről; - megadott szempontok alapján a gazdasági, társadalmi változásokra példát tud mondani; - megadott szempontok alapján alapvető szinten tájékozódik a történelmi térképen; - tanári útmutató segítségével az időszalagon felismeri a tárgyalt történelmi időszakokat, évszámokat, kapcsol hozzá tanult ismeretet; - tanári segítséggel időrendbe helyezi a tanult eseményeket időszalagon, időtornyon; - megadott szempontok alapján különbséget tesz a különböző történelmi korok, világtörténelmi eseményei között; - megadott szempontok alapján felismeri a világtörténelem tanult fordulópontjait évszámok, események, uralkodók tükrében; - ok-okozati összefüggéseket tanári irányítás mellett fölismer;
Ipari forradalom - Gyapotból pamut. - A textilipar fejlődése. - A gőzgép. - Bányászat, gyáripár, vasútépítés. - Gyerekek és felnőttek mindennapjai egy iparvárosban. Társadalmi-politikai forradalom - A köztársaság kísérlete Franciaországban. - A forradalmi terror. - Napóleon a császár és hadvezér.	- A történelmi események időrendi sorrendbe rendezése. - Adatok olvasása térképről. - Gyűjtőmunka a történelmi személyiségek életéről. - Dramatikus technikák: vita a társadalom különböző csoportjai képviselőinek szerepében. - Érvek ütköztetése. Plakátkészítés a francia forradalom jelszavaival. - Fogalomalkotás az újkori társadalom és gazdaság jellemzőiről. - Információgyűjtés a gőz erejéről. - Ismeretanyagok gyűjtése a történelmi anyagokhoz. - Egy-egy történelmi korról eseménynaptár készítése.	

Kulcsfogalmak, fogalmak, adatok és lexikák	Személyek: James Watt, Edison, Bonaparte Napóleon. Kronológia: 1789 a francia forradalom, 1815 a waterlooi csata. Topográfia: Párizs, Habsburg Birodalom, Oroszország, Nagy-Britannia
	Fogalmak: ipari forradalom, gyár, szabad verseny, tömegtermelés, munkanélküliség, forradalom, diktatúra. Értelmező kulcsfogalom: történelmi idő, történelmi forrás, ok és következmény, változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, történelmi jelentőség. Tartalmi kulcsfogalom: társadalom, társadalmi csoport, nemzet, életmód, város, gazdaság, ártermelés, kereskedelem, pénz, piac, adó, politika, állam, államforma, monarchia, köztársaság, egyeduralom, birodalom, államszervezet.

Témakör	A magyar nemzeti ébredés és polgárosodás kora	Órakeret 19 óra
Előzetes tudás	Olvasmányok Széchenyiről, a Lánchídról és Kossuthról. Alsó tagozatos olvasmányok az 1848–49-es forradalomról és szabadságharcról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló: - tanári útmutató segítségével megismeri, hogy a polgárosodással párhuzamosan a szabadság, egyenlőség, testvériség eszméinek együttese nagy társadalmi mozgósító erővel hat. - tanári útmutató segítségével meglátja, hogy a jelentős társadalmi és gazdasági átalakulásoknak egyaránt vannak győztesei és vesztesei, e folyamat vizsgálata feltárhatja a személyes és közösségi sors közötti összefüggéseket. - megadott szempontok alapján megérti, hogy az utókor nézőpontjából többnyire az válik történelmi személyiséggé, hőssé vagy mártírrá, aki a személyes érdekei elé a közösség hosszú távú érdekeit. - tanári útmutató segítségével meglátja a középkori államok és a polgári nemzetállamok közti különbségeket. - tanári segítséggel megismeri a polgári nemzetállammá válás békés és erőszakos útjait. - tanári segítséggel megvalósul a hazafiságra nevelés a reformkor, a forradalom és a szabadságharc tanításának során. - tanári útmutató segítségével megismeri és értékeli a korszak nagy történelmi személyiségei példamutató életét és munkásságát. tanári útmutató segítségével megismeri a reformkor legjelentősebb eredményeit, és értékeli ezek jelentőségét a korábbi magyarországi	

	és a korabeli európai viszonyok tükrében. - tanári útmutató segítségével képes a történeti forrásokon túl más tantárgyak ismereteinek, információinak felhasználására, következtetések levonására történelmi térképek segítségével.
--	--

Fejlesztési feladatok és ismeretek		Tanulási eredmények
Ismeretek	Fejlesztési feladatok	A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló hallásállapotának, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően: - megadott szempontok alapján kezelni tudja a kiemelkedő történelmi személyiségekről gyűjtött életrajzi adatokra; - felismeri a reformkor haladó politikusainak nevét és törekvéseiről tanári segítséggel néhány mondatban beszámol; - a reformkor eseményei között történelmi összefüggéseket szempontsor szerint fölismer tanári irányítás mellett. - megadott szempontok alapján összefüggéseket tud említeni a világtörténelem és hazánk történelmének eseményei között; - tanári segítséggel a nemzeti alapműveltséghez tartozó évszámokhoz történelmi ismeretet kapcsol; - a tematikai egység tárgyalt témáiban írásban és/vagy szóban számot ad a tanult elemi történelmi ismereteiről; - tanári útmutató segítségével gazdasági, társadalmi változásokra példát tud mondani;
A reformkor - Széchenyi István alkotásai. - A jobbágyszabadítás kérdése. - A magyar nyelv és a nemzeti kultúra ügye. A forradalom - A március 15-i események és a 12 pont. - Kossuth Lajos szerepe. - Az áprilisi törvények. - A Batthyány-kormány. Képek a szabadságharc történetéből - Történetek a szabadságharc idejéből. - Görgei Artúr, a hadvezér. - A tavaszi hadjárat. - A Függetlenségi nyilatkozat. - A fegyverletétel és	- A történelmi események időrendi sorrendbe rendezése. - Adatok olvasása térképről. - Gyűjtőmunka a történelmi személyiségek életéről. - Dramatikus technikák: vita a társadalom különböző csoportjai képviselőinek szerepében. - Érvek ütköztetése. - Ismeretanyagok gyűjtése a történelmi anyagokhoz. - Március 15-ről eseménynaptár készítése. - Szóbeli beszámoló a tanult reformkori személyiségek tevékenységéről szókártyák és képek segítségével. - A történelmi személyiségek tevékenységeinek csoportosítása. - A reformkori országgyűlések vívmányai – táblázatba rendezés.	

megtorlás – Arad. A kiegyezés - Az ellenállás formái. - Deák Ferenc szerepe. - A kiegyezés megkötése. Az Osztrák-Magyar Monarchia megszületése.	- Képvetítés – adatgyűjtés, tények megfogalmazása – véleménycsere. - Öltözékek, viseletek megnevezése és bemutatása. - Időszalag, térkép használata. - Események képei – időrendben történő csoportosítás. - Az első független magyar kormány bemutatása, adatok gyűjtése a miniszterekről. - Múzeumlátogatás az 1848/49. évi forradalom és szabadságharc eseményeihez kapcsolódóan. - Feladatlapok megoldása. - Interaktív tananyagok alkalmazása lehetőség szerint. - Az aradi vértanúkról adatok gyűjtése, megemlékezés a hősekről.	- megadott szempontok alapján, a térképen meg tudja mutatni a szabadságharc legfontosabb helyszíneit; szempontsor alkalmazásával beszámol a történelmi eseményekről; - tanári irányítás segítségével információkat képes gyűjteni a történelmi atlaszból; - képről felismeri gróf Széchenyi Istvánt, Kossuth Lajost, Deák Ferencet; - megadott szempontok alapján a tanult ismeretekhez kapcsolódó dokumentumanyagot képességei szerint értelmezi; - tanári útmutató segítségével egyszerű összefüggéseket fölismer, azokból következtetéseket képes levonni; - a történelem műveltségterülethez kapcsolódó eszközöket, tantárgyi segédleteket a jártasság szintjén tudja alkalmazni;
Kulcsfogalmak, fogalmak, adatok és lexikák	Személyek: Széchenyi István, Kossuth Lajos, Batthyány Lajos, Bem József, Görgei Artúr, Klapka György, Ferenc József, Deák Ferenc. Kronológia: 1830–1848 a reformkor, 1848. március 15. a pesti forradalom, 1849. október 6. az aradi kivégzések, 1867 a kiegyezés. Topográfia: Pest, Pákozd, Isaszeg, Világos, Komárom, Arad, Osztrák-Magyar Monarchia. Fogalmak: országgyűlés, közteherviselés, jobbágyszabadítás, sajtószabadság, cenzúra, miniszterelnök, honvédség, kiegyezés. Értelmező kulcsfogalom: történelmi idő, történelmi forrás, ok és következmény, változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, történelmi jelentőség. Tartalmi kulcsfogalom: Társadalom, társadalmi csoport, nemzet, adó, politika, állam, államforma, monarchia, birodalom, államszervezet, kultúra.	

A fejlesztés várt eredményei az 6. évfolyam végén:

Történelmi ismeretek

A halmozottan sérült tanuló:

- idézni a középkori és újkori történelmi hagyományhoz kapcsolódó legfontosabb mondákat, történeteket, elbeszéléseket;
- vizuális megsegítéssel és tanári útmutató segítségével felismeri és fel tudja idézni az középkori és újkori magyar történelmi hagyományhoz kapcsolódó legfontosabb mondákat, történeteket, elbeszéléseket;
- vizuális megsegítéssel és tanári útmutató segítségével felismeri, és fel tudja idézni a középkor és újkor életmódjának és kultúrájának főbb vonásait és az egyes történelmi korszakokban élt emberek életét befolyásoló tényezőket;
- van ismerete a középkori és újkori magyar történelem kiemelkedő alakjairól, cselekedeteikről, illetve szerepükről a magyar nemzet történetében;
- vizuális megsegítéssel és tanári útmutató segítségével fel tudja idézni a középkori és újkori magyar történelem legfontosabb eseményeit, jelenségeit, folyamatait, és fordulópontjait Árpád-ház kihalástól a dualizmusig;
- vizuális megsegítéssel képes felidézni a magyar nemzet honvédő harcait és szabadságharcait, tanári útmutató segítségével példákat hoz a hazaszeretet, önfeláldozás és hősiesség megnyilvánulásaira;
- van ismerete a középkor és újkor világképének fő vonásairól;
- vizuális segítséggel és tanári útmutató segítségével felismeri a középkor és újkor hadviselési szokásait, jellemzőit;
- tanári útmutató segítségével példákat tud felhozni arra, hogy a középkor és újkor során miként járultak hozzá a magyarok Európa és a világ kulturális, tudományos és politikai fejlődéséhez;
- tanári segítséggel kezelni tudja a kiemelkedő történelmi személyiségekről gyűjtött életrajzi adatokat;
- felismeri a reformkor haladó politikusainak nevét és törekvéseikről néhány mondatban beszámol.
- a reformkor eseményei között történelmi összefüggéseket szempontsor szerint fölismer tanári irányítás mellett;

- megadott szempontok alapján összefüggéseket tud említeni a világtörténelem és hazánk történelmének eseményei között;
- tanári útmutató segítségével a nemzeti alaptudományokhoz tartozó évszámokhoz történelmi ismeretet kapcsol;
- képről felismeri gróf Széchenyi Istvánt, Kossuth Lajost, Deák Ferencet;
- van ismerete a magyarság, illetve a Kárpát-medence népei együttélésének jellemzőiről a középkorban és újkorban; tanári útmutató segítségével példákat hoz a magyar nemzet és a közép-európai régió népeinek kapcsolatára és együttműködésére;
- hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően képes elhelyezni Magyarországot a középkori és újkori európai történelmi folyamatokban;

Ismeretszerzés és forráshasználat

A halmozottan sérült tanuló:

- tanári útmutató segítségével képes ismereteket szerezni személyes beszélgetésekből, olvasott és hallott, valamint a különböző médiumok által felkínált szöveges és képi anyagokból;
- tanári útmutatás segítségével hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően kiemel lényeges információkat (kulcsszavakat) elbeszélő vagy leíró szövegekből, illetve rövidebb magyarázó szövegekből, és az ezek alapján megfogalmazott kérdésekre egyszerű válaszokat képes adni;
- megadott szempontok alapján, tanári útmutatás segítségével történelmi információkat gyűjt különböző médiumokból és forrásokból (könyvek, atlaszok, kronológiák, könyvtárak, múzeumok anyagai, filmek; nyomtatott és digitális, vizuális források);
- tanári útmutatás segítségével képes magatartásformák megfigyelésére és jellemzésére;
- megadott szempontok alapján hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének, megfelelően rendszerezi a történelmi információkat;
- tanári útmutatás segítségével felismeri, hogy melyik szöveg, kép, egyszerű ábra kapcsolódik az adott történelmi témához;
- képen, egyszerű ábrán ábrázolt folyamatot, jelenséget, hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően saját szavaival le tud írni;

- tanári útmutatás segítségével hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően, képes különbséget tenni források között típus és kontextus alapján;
- tanári útmutatás segítségével hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének, megfelelően össze tudja vetni a forrásokban található információkat az ismereteivel;
- tanári útmutatás segítségével hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének, megfelelően tudja vizsgálni, hogy a történet szerzője résztvevője vagy kortársa volt-e az eseményeknek;
- hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően egyszerű következtetéseket von le, és törekszik véleményt alkotni;

Tájékozódás időben és térben

A halmozottan sérült tanuló:

- hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően felismeri a nagy történelmi korszakok elnevezését és időhatárait, néhány kiemelten fontos esemény és jelenség időpontját;
- hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően használja az idő tagolására szolgáló kifejezéseket, történelmi eseményre, jelenségre, korszakra való utalással végez időmeghatározást;
- hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően tanári segítséggel időrendbe tud állítani történelmi eseményeket, képes az idő ábrázolására pl. időszalag segítségével;
- hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően tanári útmutató segítségével a tanult történelmi eseményeket, jelenségeket, személyeket, képeket hozzá tudja rendelni egy adott történelmi korhoz, régióhoz, államhoz;
- tanári útmutató segítségével használ különböző történelmi térképeket a fontosabb történelmi események helyszíneinek azonosítására, egyszerű jelenségek leolvasására, vaktérképen való elhelyezésére;

Szaktárgyi kommunikáció

A halmozottan sérült tanuló:

- hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően képes eseményeket, történeteket elmondani, történelmi személyeket bemutatni, tanári útmutatás segítségével véleményt megfogalmazni;
- értelmi képességének, hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően össze tudja foglalni a tanári segítséggel összeállított rövidebb elbeszélő vagy leíró szövegek tartalmát;
- az általa tanári útmutatás segítségével gyűjtött történelmi adatokból, szövegekből hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően rövid tartalmi ismertetőt próbál készíteni;
- hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően törekszik önálló kérdések megfogalmazására a tárgyalta történelmi témával, eseményekkel kapcsolatban;
- tanári útmutatás segítségével értelmi képességének, hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően törekszik rövid fogalmazások készítésére egy-egy történetről, történelmi témáról;
- különböző történelmi korszakok, történelmi kérdések tárgyalása során értelmi képességének, hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően törekszik alkalmazni az értelmező és tartalmi kulcsfogalmakat, továbbá használni a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat;
- tanári útmutatás segítségével tud értelmi képességének, hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően egyszerű vizuális rendezőket kiegészíteni hagyományos vagy digitális módon (táblázatok, ábrák, tablók, rajzok, vázlatok) egy történelmi témáról;
- törekszik meghallgatni mások véleményét, érveit;
- tanári segítséggel dramatikusan, szerepjáték formájában tud értelmi képességének hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően megjeleníteni történelmi eseményeket, jelenségeket, személyiségeket,

Történelmi gondolkodás

A halmozottan sérült tanuló:

- tanári útmutatás segítségével adott történetben értelmi képességének, hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően különbséget tud tenni fikatív és valós, irreális és reális elemek között;
- tanári útmutatás segítségével értelmi képességének, hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően képes megfigyelni és összehasonlítani a történelemben előforduló különböző emberi magatartásformákat és élethelyzeteket;
- a történelmi eseményekkel és személyekkel kapcsolatban értelmi képességének, hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően kérdéseket fogalmaz meg;
- tanári útmutatás segítségével értelmi képességének, hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően a történelmi szereplők megnyilvánulásainak szándékot tulajdonít;
- tanári útmutatás segítségével törekszik értelmi képességének, hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően véleményt megfogalmazni történelmi szereplőkről, eseményekről;
- tanári útmutatás segítségével, és vizuális segítséggel felismeri a különböző korokra és régiókra jellemző tárgyakat, alkotásokat, életmódokat, szokásokat, változásokat, képes azokat összehasonlítani egymással, illetve a mai korral;
- vizuális segítséggel értelmi képességének, hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően példákat hoz a történelmi jelenségekre;
- tanári útmutatás segítségével értelmi képességének, hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően felismeri, hogy az emberi cselekedet és annak következménye között szoros kapcsolat van;

Történelem

A halmozottan sérült (hallássérült és értelmi fogyatékos) tanulók számára készített helyi tanterv a kerettanterv alapján készült

7. évfolyam

A történelem tanításának alapvető célja ebben a szakaszban nemzeti történelmünk kiemelkedő eseményeinek felelevenítése a mérlegelő gondolkodás tükrében. A társadalmak kialakulásának történelmi körülményei, azok működésének sajátosságai felkészíti a hallássérült értelmi fogyatékos tanulókat a történelmi múlt értelmezésére, egyúttal a társadalmi jelenségek közötti hatékony eligazodásra. A tanítás-tanulás folyamatában központi cél, hogy felébressze a hallássérült értelmi fogyatékos tanulóknak a társadalom kérdéseit iránt való érdeklődést, elősegítse a diákok hazaszeretetének további erősödését. A 7. évfolyamra a hallássérült értelmi fogyatékos tanuló formálódó gondolkodása a jellemző, ez megengedi, hogy a tananyag alapvetően kronologikus elrendezésű legyen, ami a legalkalmasabb az újkor végét és a jelenkort meghatározó 19–20. századi folyamatok értelmezésére. Az egyetemes és a magyar történelmi témák vegyesen, korszakokhoz köthető témakörökbe rendezve jelennek meg. Kisebbségi mértékben, de továbbra is jellemző, hogy a tanterv az általános jelenségeket a magyar történelem példáin keresztül dolgozza fel.

A történelmi ismeretek tanítás-tanulás folyamatán belül a tanulók célcsoportjára való tekintettel a képességek, jártasságok és készségek formálása az ismeretszerzés gyakorlatában történik. A történelem tananyagának elsajátítása során a diák megismeri, hogy a történelem eseményei az ember megjelenésének kezdetétől fogva egymással összefüggésben, társadalmi keretek között mennek végbe. A történelem tananyagok tartalmának elsajátítása során tényszerű, valós és alkalmazható ismeretekhez jut, és képességének megfelelően gyarapítja tudását. Kialakul a tanuló pozitív attitűdje a történelmi múlthoz, erősödik nemzeti identitása.

A kompetencia alapú tanítási-tanulási folyamat során kiemelt szerepet kap a tér- és időbeli tájékozódási képesség fejlesztése, valamint az időbeli viszonyítás képességének kialakítása; a különböző társadalmak kultúrájának és életmódjának megismertetése; az ok- okozati összefüggések megértetése, különös tekintettel az egymást követő időkben a történelmi-történelmi változásokra. A tanulókat képessé kell tenni a következtetésekre, a véleménynyilvánításra, az észszerű vitára, az alapvető történelmi-társadalmi törvényszerűségek felismerésére.

Témakörök táblázata:**Heti óraszám: 2 óra****Éves óraszám: 68 óra**

Témakör neve	Óraszám
A modern kor születése	5
A dualizmus kora: felzárkózás Európához	10
Az első világháború és következményei	11
Totális diktatúrák	5
A Horthy-korszak	9
A második világháború	10
A megosztott világ	8
Magyarország szovjetizálása	10
Összesen:	68

7. évfolyam

Témakör	A modern kor születése	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Jelentős események és történelmi személyiségek felidézése a középkori és az újkori Európa történetéből. Amerika felfedezése, a felfedezők élete. Találmányok, ipari fejlődés. Az 1848–1849-es magyar forradalom és szabadságharc eseményei.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló: - tanári útmutató segítségével felismeri a nemzeti öntudatra és a hazafiságra nevelés megjelenésének jellemzőit, a nemzetépítést mint a közösségteremtés új formáját. Tudatosul benne a nemzetállamiság társadalmi összetartó ereje. - megadott szempontok alapján képes a középkor és az újkor egy-egy részterületének összehasonlítására, a XIX. századi Európa és Észak-Amerika történelme közös vonásainak egybevetésére. - tanári segítséggel felismeri, hogy a középkori és az újkori vezető államok közül néhány a XIX. században és ma is vezető szerepet tölt be a politikai és gazdasági életben. - megismeri és tanári útmutató segítségével képes mérlegelni a	

	tudományos és technikai fejlődés pozitív és negatív oldalát egyaránt. - tanári segítséggel megérti és értelmezi a változások lényegét. - képes az egyes események nyomon követésére és értelmezésére térképen, bizonyos tények, adatok felkutatásával. - számára a nemzeti, hazafias érzelmek szerepének bemutatása a nemzetállam életében.
--	--

Fejlesztési feladatok és ismeretek		Tanulási eredmények
Ismeretek	Fejlesztési feladatok	A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló hallásállapotának, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően: - tanári irányítás segítségével a tematikai egység tárgyait témáiban írásban és/vagy szóban számot ad a tanult elemi történelmi ismereteiről; - megadott szempontok alapján a gazdasági, társadalmi változásokra példát tud mondani; - tanári irányítás segítségével információkat képes gyűjteni a történelmi atlaszból; - megadott szempontsor alkalmazásával beszámol a történelmi eseményekről; - a tanult ismeretekhez kapcsolódó dokumentumanyagot tanári segítséggel értelmezi; - megadott szempontok alapján egyszerű összefüggéseket fölismer, azokból következtetéseket képes levonni; - a történelem
A nemzeti eszme és a birodalmak kora - A nemzeti eszme és a nemzetállamok Európája. - A világ nagyhatalmai és ellentéteik a 20. század kezdetén. - Gyarmatbirodalmak a világ térképén. Politikai eszmék: liberalizmus, konzervativizmus, szocializmus - A liberalizmus. - A konzervativizmus - A szocializmus és kommunizmus eszméje. - A keresztényszocializmus.	- Gyűjtőmunka a könyvtárban. - Adatok gyűjtése térképről. - Adatok leolvasása időszalagról, időtoronyról – évszámok bejelölése. - Információk gyűjtése a XIX. század polgárainak mindennapjairól. - Történelmi események időrendi sorba rendezése. - Gazdasági-társadalmi változások – fogalmak csoportosítása, egyeztetése. - A változások szerepének felismerése az emberek életében.	

		műveltségterülethez kapcsolódó eszközöket, tantárgyi segédleteket a jártasság szintjén tudja alkalmazni;
Kulcsfogalmak, fogalmak, adatok és lexikák	Személyek: Bismarck, Marx. Kronológia: 1871 Németország egyesítése. Topográfia: Németország, Olaszország, Brit Birodalom, Amerikai Egyesült Államok, Japán.	
	Fogalmak: nacionalizmus, liberalizmus, konzervativizmus, demokrácia, szocializmus, kommunizmus, keresztényszocializmus Értelmező kulcsfogalmak: történelmi idő, történelmi forrás, ok és következmény, változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, történelmi jelentőség, értelmezés, történelmi nézőpont. Tartalmi kulcsfogalmak: politika, állam, államszervezet, államforma, monarchia, köztársaság, egyeduralkodó, demokrácia, önkormányzat, jog, törvény, birodalom; társadalom, társadalmi csoport/réteg, nemzet, népcsoport, életmód; gazdaság, pénz, piac, mezőgazdaság, ipar, kereskedelem, adó, önellátás, ártermelés, falu, város; kultúra, művészet, hit, vallás, egyház, világkép.	

Témakör	A dualizmus kora: felzárkózás Európához	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	A forradalom és a szabadságharc történetének ismerete. A magyar polgári átalakulás elhelyezése időben és térben, a XIX. századi Európa viszonyai közepette. Iskolai megemlékezések: az aradi vértanúk emléknapja.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló: - tanári útmutató segítségével felismeri az uralkodói önkényt, és tudatosulnak benne a zsarnoki intézkedések hátrányai. - megadott szempontok alapján a nemzetek közötti szembenállás feloldásaként felismeri és elfogadja a kölcsönös engedményeken alapuló megegyezés (kiegyezés) jelentőségét. - megismeri és megbecsüli a békés országépítő munka eredményeit, értékeit. - tanári segítséggel megismeri a magyar történelem főbb csomópontjait, kiemelkedő gazdasági és társadalmi folyamatait, fontosabb történéseit a XIX. század második feléből.	

	- megérti, hogy az adott lehetőségek minél teljesebb körű kihasználása európai összehasonlításban is jelentős előrelépést hozott. - tanári segítséggel képes elemezni a korszak eredményeit, összehasonlítva a korábbi magyarországi fejlődés ütemével, illetve a korabeli európai viszonyokkal. - megadott szempontok alapján értékeli egy-egy jeles politikus, személyiség munkásságát.
--	---

Fejlesztési feladatok és ismeretek		Tanulási eredmények
Ismeretek	Fejlesztési feladatok	A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló hallásállapotának, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően: - tanári irányítás segítségével összefüggéseket tud említeni a világtörténelem és hazánk történelmének eseményei között; - megadott szempontok alapján a nemzeti alapműveltséghez tartozó évszámokhoz történelmi ismeretet kapcsol; - a tematikai egység tárgyalt tananyagaiban tanult elemi történelmi ismereteiről írásban és/vagy szóban számot ad; - a megadott szempontok alapján a gazdasági, társadalmi változásokra példát tud mondani; - tanári irányítás segítségével felismeri Budapest történelmileg nevezetes épületeit; - Magyarországhoz, hazánk történelmi személyiségeihez
A modernizálódó Magyarország - Magyar feltalálók és találmányok, az ipar fejlődése. - Vasútépítés, folyószabályozás. - Egy világváros kiépülése – az urbanizáció Budapest példáján.	- Gyűjtőmunka a könyvtárban. - Adatok gyűjtése térképről. - Adatok leolvasása időszalagról, időtoronyról – évszámok bejelölése. - Információk gyűjtése a XIX. század polgárainak mindennapjairól. - Történelmi események időrendi sorba rendezése. - A kiegyezés pozitív következményei – fogalmak azonosítása, csoportosítása, megkülönböztetése Magyarország és Ausztria szempontjából. - Budapest fejlődése a XIX. század második felében – épületek azonosítása korabeli képekről. - Budapest fejlődése a XIX. század második felében – épületek azonosítása korabeli	
A millenniumi Magyarország - A soknemzetiségű ország. - A zsidó emancipáció, a hazai zsidóság szerepe a magyarországi modernizációban. - A cigányság helyzete, hagyományos mesterségek. - A millenniumi ünnepek. - A legjelentősebb kulturális alkotások.		

	képekről. - Gazdasági-társadalmi változások – fogalmak csoportosítása, egyeztetése. - A változások szerepének felismerése az emberek életében. - A vasúthálózat fejlődése – adatok, képek gyűjtése a XIX. század második felének magyar vasútépítéséről.	pozitív attitűddel viszonyul; - a tanult ismeretekhez kapcsolódó dokumentumanyagot tanári segítséggel értelmezi; - megadott szempontok alapján egyszerű összefüggéseket fölismer, azokból következtetéseket képes levonni; - a történelem műveltségterülethez kapcsolódó eszközöket, tantárgyi segédleteket a jártasság szintjén tudja alkalmazni;
Kulcsfogalmak, fogalmak, adatok és lexikák	Személyek: Andrássy Gyula. Kronológia: 1896 a Millennium. Topográfia: Budapest Fogalmak: közös ügyek, dualizmus, MÁV, Millennium, emancipáció, urbanizáció. Értelmező kulcsfogalmak: történelmi idő, történelmi forrás, ok és következmény, változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, történelmi jelentőség, értelmezés, történelmi nézőpont. Tartalmi kulcsfogalmak: politika, állam, államszervezet, államforma, monarchia, köztársaság, egyeduralom, demokrácia, önkormányzat, jog, törvény, birodalom; társadalom, társadalmi csoport/réteg, nemzet, népcsoport, életmód; gazdaság, pénz, piac, mezőgazdaság, ipar, kereskedelem, adó, önellátás, árutermelés, falu, város; kultúra, művészet, hit, vallás, egyház, világkép.	

Témakör	Az első világháború és következményei	Órakeret 11 óra
Előzetes tudás	A XIX. századról szóló olvasmányok, filmek, képek. A nemzetállamok kialakulása Európában, amely folyamat a konfliktusokhoz vezet. A XIX. század nagyhatalmainak ellentétei, a gyarmatosítás alakulása az előző évfolyam tanulmányai alapján	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló: - tanári útmutató segítségével felismeri az emberi élet értékeit kiélezett történelmi helyzetben. - elutasítja a háború pusztításait, megérti, elfogadja, sőt feladatának érzi a hősi halottak emlékének ápolását. - megadott szempontok alapján felismeri a békés életviszonyok jelentőségét. - tanári útmutató segítségével megismeri az első világháborúhoz vezető történelmi folyamatokat, benne a szövetségekötéseket. - megadott szempontok alapján a téma hazai vonatkozásaihoz ismereteket merít önálló gyűjtő- és kutatómunkával. - megadott szempontok alapján képes tájékozódni, a katonai eseményeket nyomon követni a térképen. - tanári segítséggel tudatosul benne, hogy Európa történelmének addigi legvéresebb időszaka az első világháború volt. - tanári útmutató segítségével felismeri, hogy a háborút lezáró békét kizárólag a győztesek érdekeinek megfelelően kötik meg. - tanári segítséggel megismeri a háború és a válságok következményeként a szélsőséges politikai erők befolyásának növekedésének és hatalomra jutásának veszélyeit, azonosítja a modern diktatórikus rendszerek jellemzőit, és elítéli azokat. - tanári segítséggel megismeri a háború utáni rendezést és következményeit. - tanári útmutató segítségével képes nyomon követni térképen a területi változásokat. - tanári segítséggel megérti a történelmi összefüggéseket, egyszerűbb háborús forrásokat képes elemezni.
--	---

Fejlesztési feladatok és ismeretek		Tanulási eredmények
Ismeretek	Fejlesztési feladatok	A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló hallásállapotának, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően: - megadott szempontok alapján az első világháború főbb helyszíneiről, évszámairól, legfontosabb
Az első világháború, Magyarország a háborúban - A halálos lövés: a világháború kirobbanása. - A hadviselő felek: az	- Gyűjtőmunka a könyvtárban a „nagy háborúról.” - Az Antant és a Központi hatalmak országainak csoportosítása. - Térképhasználat. - Helyszínek, adatok	

antant és a központi hatalmak. - Az állóháború. - Magyarok a világháborúban. - A hátszág megpróbáltatásai. - Lenin és a bolsevik hatalomátvétel. Magyarország 1918–1919-ben - A forradalmi kísérlet – elhibázott kül - és katonapolitika. - Magyarország megszállásának folyamata. - A tanácsköztársaság hatalomra kerülése és bukása. - Az ellenforradalom. - A trianoni békediktátum - A Párizs környéki békék alapelvei, a vesztesek büntetése. - A trianoni békediktátum – a megcsonkított Magyarország. - Magyarország területi, népességi és gazdasági veszteségei. - A kisantant.	leolvasása a történelmi térképekről. - Háborús frontvonalak meghatározása. - Képek gyűjtése, csoportosítása folyóiratokból. - A gyűjtemény alapján rövid fogalmazás készítése. - Adatok leolvasása időszalagról, időtoronyról – évszámok bejelölése. - Játékfilm-részlet (pl. Nyugaton a helyzet változatlan), dokumentumfilm-részletek megtekintése előzetes szempontok alapján. - Információk gyűjtése a XX. század első felében élt polgárainak mindennapjairól. - Történelmi események időrendi sorba rendezése. - A villámháború és az állóháború fogalmának kialakítása. - Az országhatárokon belül és kívül élő magyarok mindennapjai a trianoni döntést követően – életképekről tények megfogalmazása önálló vélemények hozzáfűzésével. - A személyes vélemény és a tény megkülönböztetése.	eseményeiről a térkép adatainak segítségével beszámol; - tanári irányítás segítségével felismeri, hogy a trianoni békeszerződés mekkora veszteségeket jelentett hazánk számára; - tanári segítséggel összefüggéseket tud említeni a világtörténelem és hazánk történelmének eseményei között; - a tematikai egység tárgyalt tananyagaihoz kapcsolódóan írásban és/vagy szóban számot ad a tanult elemi történelmi ismereteiről; - megadott szempontok alapján gazdasági, társadalmi változásokra példát tud mondani; - a tanult ismeretekhez kapcsolódó dokumentumanyagot tanári segítséggel értelmezi; - megadott szempontok alapján egyszerű összefüggéseket fölismer, azokból következtetéseket képes levonni; - a történelem műveltségterülethez kapcsolódó eszközöket, tantárgyi segédleteket a jártasság szintjén tudja alkalmazni;
--	---	--

Kulcsfogalmak, fogalmak, adatok és lexikák	Személyek: Tisza István, Lenin, Károlyi Mihály, Horthy Miklós. Kronológia: 1914–1918 az első világháború, 1917 a bolsevik hatalomátvétel, 1920. június 4. a trianoni békediktátum. Topográfia: Szarajevó, Szerbia, Doberdó, Kárpátalja, Felvidék, Délvidék, Burgenland, Erdély, Csehszlovákia, Jugoszlávia, Románia, Ausztria.
	Fogalmak: antant, központi hatalmak, front, állóháború, hátszág, bolsevik, tanácsköztársaság, vörösteror, fehér különítményes megtorlások, kisantant. Értelmező kulcsfogalmak: történelmi idő, történelmi forrás, ok és következmény, változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, történelmi jelentőség, értelmezés, történelmi nézőpont. Tartalmi kulcsfogalmak: politika, állam, államszervezet, államforma, monarchia, köztársaság, egyeduralom, demokrácia, önkormányzat, jog, törvény, birodalom; társadalom, társadalmi csoport/réteg, nemzet, népcsoport, életmód; gazdaság, pénz, piac, mezőgazdaság, ipar, kereskedelem, adó, önellátás, árutermelés, falu, város; kultúra, művészet, hit, vallás, egyház, világkép.

Témakör	Totális diktatúrák	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	A XIX. század nagyhatalmainak ellentétei, a gyarmatosítás alakulása az előző évfolyam tanulmányai alapján. Az első világháború nagy csatái, új fegyverei, és a viláégés következményei.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló: - tanári útmutató segítségével felismeri a háború és a válságok következményeként a szélsőséges politikai erők befolyásának növekedésének és hatalomra jutásának veszélyeit. - magadott szempontok alapján azonosítja a modern diktatórikus rendszerek jellemzőit, és elítéli azokat. - tanári segítséggel megérti a történelmi összefüggéseket, egyszerűbb háborús forrásokat képes elemezni. - tanári segítséggel megismeri a háború utáni rendezést és következményeit. - képes nyomon követni térképen a területi változásokat.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek		Tanulási eredmények
Ismeretek	Fejlesztési feladatok	A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló hallásállapotának, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően: - tanári segítséggel összefüggéseket tud említeni a világtörténelem és hazánk történelmének eseményei között; - a tematikai egység tárgyalt tananyagaihoz kapcsolódóan írásban és/vagy szóban számot ad a tanult elemi történelmi ismereteiről; - megadott szempontok alapján gazdasági, társadalmi változásokra példát tud mondani; - a tanult ismeretekhez kapcsolódó dokumentumanyagot tanári segítséggel értelmezi; - megadott szempontok alapján egyszerű összefüggéseket fölismer, azokból következtetéseket képes levonni; - a történelem műveltségterülethez kapcsolódó eszközöket, tantárgyi segédleteket a jártasság szintjén tudja alkalmazni; - megadott szempontok alapján a nemzetiszocialista, fasiszta eszmék tartalmát fölismeri, a faj- és idegengyűlöletet elutasítja.
A kommunista Szovjetunió - Lenin és Sztálin diktatúrája. - Az államosítás. - A terror és a munkatáborok. A nemzetiszocialista Németország - A nemzetiszocializmus: fajelmélet és antiszemitizmus. - A náci hatalomátvétel, a hitleri diktatúra és terror. - A hitleri Németország terjeszkedése: Ausztria és Csehszlovákia.	- A személyes vélemény és a tény megkülönböztetése. - Érvek megfogalmazása a fajgyűlölettel, idegengyűlölettel szemben. - Fasiszta eszmék felismerése. - Dokumentumfilmek megtekintése, megbeszélése.	

Kulcsfogalmak, fogalmak, adatok és lexikák	Személyek: Sztálin, Hitler. Kronológia: 1933 a náci hatalomátvétel. Topográfia: Szovjetunió, Szibéria (munkatáborok).
	Fogalmak: személyi kultusz, GULAG, totális állam, nemzetiszocializmus, antiszemitizmus, fasizmus. Értelmező kulcsfogalmak: történelmi idő, történelmi forrás, ok és következmény, változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, történelmi jelentőség, értelmezés, történelmi nézőpont. Tartalmi kulcsfogalmak: politika, állam, államszervezet, államforma, monarchia, köztársaság, egyeduralom, demokrácia, önkormányzat, jog, törvény, birodalom; társadalom, társadalmi csoport/réteg, nemzet, népcsoport, életmód; gazdaság, pénz, piac, mezőgazdaság, ipar, kereskedelem, adó, önellátás, árutermelés, falu, város; kultúra, művészet, hit, vallás, egyház, világkép.

Témakör	A Horthy-korszak	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	A dualizmus korának Magyarországa. Korábbi olvasmányok a trianoni békediktátumról és a trianoni Magyarországról. Iskolai megemlékezések: a nemzeti összetartozás napja.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló: - megadott szempontok alapján azonosítja nemzeti önvédelem és az önfeladás közötti különbséget, - tanári segítséggel megismeri a politikai kalandorság jellemzőit és következményeit. - tudatosan benne a trianoni békediktátum és országcsönkítés igazságtalansága, és nemzeti sorstragédiaként éli meg azt. - tanári útmutató segítségével megérti, hogy egy-egy nemzet érdekérvényesítése legtöbbször egy másik nemzet kárára történik, így a vesztes fél ezt nem egyszer végzetes katasztrófaként éli meg. - megadott szempontok szerint az ismeretek, információk, érvek, ellenérvek egymással szembe- és egymás mellé állításával véleményt alkot az adott korszakról. - tanári segítséggel a korszak és szereplői tevékenységét értékeli, elismerve azok eredményeit, de nem elhallgatva bűneit sem. - tanári útmutató segítségével felismeri, hogy a két háború közötti magyar politikát döntően a trianoni döntésre választ adó revízió határozta meg. - megadott szempontok alapján, képes térképen bemutatni a Trianont követő területi változásokat, majd a revíziók ideiglenes eredményeit.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek		Tanulási eredmények
Ismeretek	Fejlesztési feladatok	A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló hallásállapotának, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően: - tanári segítséggel összefüggéseket tud említeni a világtörténelem és hazánk történelmének eseményei között; - a tematikai egység tárgyalt tananyagaihoz kapcsolódóan írásban és/vagy szóban számot ad a tanult elemi történelmi ismereteiről; - megadott szempontok alapján gazdasági, társadalmi változásokra példát tud mondani; - a tanult ismeretekhez kapcsolódó dokumentumanyagot tanári segítséggel értelmezi; - megadott szempontok alapján egyszerű összefüggéseket fölismer, azokból következtetéseket képes levonni; - a történelem műveltségterülethez kapcsolódó eszközöket, tantárgyi segédleteket a jártasság szintjén tudja alkalmazni;
A politika irányai - Horthy, a kormányzó. - Antikommunizmus és revíziós törekvések. - A politikai antiszemitizmus. - Bethlen István miniszterelnöksége. - Külpolitikai kényszerpályák. Gazdasági, társadalmi és kulturális fejlődés - Gazdasági eredmények. - Az oktatás, a kultúra és a tudomány néhány kiemelkedő képviselője. - Társadalmi rétegződés és érintkezési formák Magyarországon. - Életmód, szabadidő, sport	- Információk gyűjtése a XX. század első felében élt polgárainak mindennapjairól. - Történelmi események időrendi sorba rendezése. - Az országhatárokon belül és kívül élő magyarok mindennapjai a trianoni döntést követően – életképekről tények megfogalmazása önálló vélemények hozzáfűzésével. - A személyes vélemény és a tény megkülönböztetése. - Érvek megfogalmazása a fajgyűlölettel, idegengyűlölettel szemben. - Történelmi események időrendi sorba rendezése.	

Kulcsfogalmak, fogalmak, adatok és lexikák	Személyek: Bethlen István, Klebelsberg Kuno, Szent-Györgyi Albert. Kronológia: 1920–1944 a Horthy-korszak.
	Fogalmak: revízió, numerus clausus, pengő. Értelmező kulcsfogalmak: történelmi idő, történelmi forrás, ok és következmény, változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, történelmi jelentőség, értelmezés, történelmi nézőpont. Tartalmi kulcsfogalmak: politika, állam, államszervezet, államforma, monarchia, köztársaság, egyeduralom, demokrácia, önkormányzat, jog, törvény, birodalom; társadalom, társadalmi csoport/réteg, nemzet, népcsoport, életmód, gazdaság, pénz, piac, mezőgazdaság, ipar, kereskedelem, adó, önellátás, árutermelés, falu, város; kultúra, művészet, hit, vallás, egyház, világkép.

Témakör	A második világháború	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Az újabb háborúhoz vezető út. Események, társadalmi és kulturális törekvések, gazdasági törések a XX. század első felében. Iskolai megemlékezések: a holokaustt emléknapi.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló: - tanári irányítás segítségével megismeri a társadalmi kirekesztés különböző formáit, elutasítja az ún. fajelméletet, felismerve annak következményeit. megadott szempontok alapján tudatosulnak benne a hátországot sem kímélő háborús pusztítások. - tanári segítséggel a frontkatonák és a civil lakosság személyes sorsán keresztül felismeri a háború kegyetlenségének és a hősi helytállás kettősségét. - tanári irányítás segítségével megismeri az emberiség legnagyobb háborújának fontosabb eseményeit, és önálló véleményt alkot azokról. - megadott szempontok alapján a korszak tanulmányozása során erősödik benne a társadalmi igazságosság iránti igény, az emberi jogok és a demokratikus intézményrendszerek tiszteletének fejlesztése, valamint a béke megőrzése fontosságának belátása. - tanári segítséggel tudatosulnak benne azok az okoknak, amelyek a pusztító háborúhoz vezettek, és melynek része a népirtás és a holokaustt. - megadott szempontok alapján képes önálló tudásbővítésre az	

	iskolán kívül szerzett ismeretek (pl. filmek) felhasználásával. - tanári irányítás segítségével felismeri és (pl. időszalagon, rendszerező táblán) ábrázolni tudja a háború fontosabb történései időrendjét, képes a térképen az egyidejűleg több fronton (és földrészen) is zajló események nyomon követésére. - megadott szempontok alapján tud tájékozódni a háború fontosabb szereplőiről, megfelelően értékelve a tevékenységüket.
--	---

Fejlesztési feladatok és ismeretek		Tanulási eredmények
Ismeretek	Fejlesztési feladatok	A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló hallásállapotának, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően: - tanári irányítás segítségével összefüggéseket tud említeni a világtörténelem és hazánk történelmének eseményei között; - megadott szempontok szerint a nemzeti alapműveltséghez tartozó évszámokhoz történelmi ismeretet kapcsol; - a tematikai egység tárgyalt tananyagaihoz kapcsolódóan írásban és/vagy szóban számot ad a tanult elemi történelmi ismereteiről; - megadott szempontok alapján a gazdasági, társadalmi változásokra példát tud mondani; - tanári irányítás segítségével a második világháború főbb helyszíneiről, évszámairól, legfontosabb eseményeiről a térkép adatainak segítségével beszámol; - megadott szempontok alapján a nemzetiszocialista,
Háború földön, tengeren és levegőben - A hadviselő felek: a tengelyhatalmak és a szövetségesek. - Sztálin-Hitler paktum, kezdeti német sikerek. - A háború európai frontjai és a csendes-óceáni hadszíntér. - Fordulatok a háborúban: Sztálingrád és Normandia, Berlin, az atombomba. - Európa felosztása. Magyarország a világháború idején - A revíziós eredmények - A Szovjetunió elleni háború – a 2. magyar hadsereg a Donnál. - Német megszállás. - A kiugrási kísérlet és a nyilas hatalomátvétel. - A hadszíntérre vált Magyarország. A háború borzalmai - A totális háború.	- A fasiszta és a szövetséges országok csoportosítása. - Bekövetkezett változások felismerése a háborús kronológia áttekintésével. - A II. világháború hadieszközeinek megnevezése. - Háborúellenes plakát készítése. - Fasiszta eszmék felismerése. - Dokumentumfilmek megtekintése, megbeszélése. - Életkép a koncentrációs táborokban – jellemzők gyűjtése. - Részletek olvasása, értelmezése Anna Frank naplójából. - Következtetések megfogalmazása a II. világháború eseményeinek tükrében, tanári irányítás mellett. - Helyszínek, adatok leolvasása a történelmi	

- A világháború fegyverei. - A hátszág szenvedései. - Az ellenállás formái. - A bombázások és városi harcok – Budapest példáján. A holokauszt - A náci koncentrációs és megsemmisítő táborok. - Az európai és magyarországi zsidótörvények. - Kísérlet az európai és a magyar zsidóság és cigányság elpusztítására. - Áldozatok és bűnösök, felelősség és embermentés: néhány kiemelkedő példa.	térképekről. - Háborús frontvonalak meghatározása. - Adatok leolvasása időszalagról, időtoronyról – évszámok bejelölése. - Történelmi események időrendi sorba rendezése. - A személyes vélemény és a tény megkülönböztetése. - Érvek megfogalmazása a fajgyűlölettel, idegengyűlölettel szemben.	fasiszta eszmék tartalmát fölismeri, a faj- és idegengyűlöletet elutasítja; - tanári segítséggel a tanult ismeretekhez kapcsolódó dokumentumanyagot értelmezi; - tanári irányítás segítségével egyszerű összefüggéseket fölismer, azokból következtetéseket képes levonni; - a történelem műveltségterülethez kapcsolódó eszközöket, tantárgyi segédleteket a jártasság szintjén tudja alkalmazni;
Kulcsfogalmak, fogalmak, adatok és lexikák	Személyek: Franklin D. Roosevel, Churchill, Teleki Pál, Szálasi Ferenc, Salkaházi Sára. Kronológia: 1939–1945 a második világháború, 1941. június a Szovjetunió megtámadása, 1944. március 19. Magyarország német megszállása, 1945. április a háború vége Magyarországon. Topográfia: Sztálingrád, Normandia, Hirosima, Don-kanyar, Auschwitz Fogalmak: tengelyhatalmak, szövetségesek, bécsi döntések, nyilasok, totális háború, holokauszt, gettó, deportálás, koncentrációs tábor, zsidótörvények. Értelmező kulcsfogalmak: történelmi idő, történelmi forrás, ok és következmény, változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, történelmi jelentőség, értelmezés, történelmi nézőpont. Tartalmi kulcsfogalmak: politika, állam, államszervezet, államforma, monarchia, köztársaság, egyeduralom, demokrácia, önkormányzat, jog, törvény, birodalom; társadalom, társadalmi csoport/réteg, nemzet, népcsoport, életmód; gazdaság, pénz, piac, mezőgazdaság, ipar, kereskedelem, adó, önellátás, árutertermelés, falu, város; kultúra, művészet, hit, vallás, egyház, világkép.	

Témakör	A megosztott világ	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	A világháborúk története. A hírek egyre gyorsabb terjedésének történetisége, a napi aktuális események figyelése, az egyre szaporodó információk befogadása. Élmények, információk merítése a XX. századdal kapcsolatban más tantárgyakból, műveltségterületekből.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló: – tanári segítséggel megismeri az európai kontinens természetellenes megosztottságának veszélyeit. – megadott szempontok alapján megismeri a nukleáris háború lehetőségének veszélyeit. – tanári irányítás segítségével tudatosulnak benne a demokratikus és diktatórikus társadalmi rendszerek közötti különbségek az emberi szabadságjogok biztosítása terén. – megadott szempontok alapján belátja, hogy a demokrácia a közös döntés intézményrendszerének az emberi jogokat leginkább biztosító formája. – tanári segítséggel megismeri, hogy a közelmúlt eseményei nagyban meghatározzák napjaink történéseit. – megadott szempontok alapján képes tájékozódni és véleményt alkotni az adott kor fordulópontjairól, valamint különböző időszakokat összevetni, összefüggések megállapítása céljából. – tanári segítséggel megismeri az egyes történelmi folyamatok (pl. globalizáció) kérdését. – megadott szempontok alapján képes akár egymásnak ellentmondó források értékelésére, értelmezésére a történelmi hitelesség szempontjából.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek		Tanulási eredmények
Ismeretek	Fejlesztési feladatok	A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló hallásállapotának, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően: - a tematikai egység tárgyalt tananyagaihoz kapcsolódóan írásban és/vagy szóban számot ad a tanult elemi történelmi ismereteiről;
A hidegháború – A kétpólusú világ – a vasfüggöny leereszkedése. – Németország kettéosztása. – Fegyverkezési verseny a Szovjetunió és az	- Adatok, tényinformációk gyűjtése a XX. század második felében élt polgárok mindennapjairól. - Időszalag, időtorony alkalmazása, történelmi	

Amerikai Egyesült Államok között. – Hidegháborús konfliktusok: Korea, Kuba. A Nyugat – A nyugati demokrácia és piacgazdaság. – A jóléti társadalom. – Az új tömegkultúra kialakulása.	évszámok jelölése. - Térképről adatok leolvasása. - Rövidítések – fogalmak egyeztetése (pl. ENSZ, NATO, Varsói Szerződés). - A keleti blokk és a nyugati blokk országainak csoportosítása. - Mindennapi élet modellezése a demokratikus vezetés alatt álló és a szocialista vezetés alatt álló országokban. - Évszámok jelölése időszalagon	- megadott szempontok alapján a gazdasági, társadalmi változásokra példát tud mondani; - tanári segítséggel a tanult ismeretekhez kapcsolódó dokumentumanyagot értelmezi; - tanári irányítás segítségével egyszerű összefüggéseket fölismer, azokból következtetéseket képes levonni; - a történelem műveltségterülethez kapcsolódó eszközöket, tantárgyi segédleteket a jártasság szintjén tudja alkalmazni;
Kulcsfogalmak, fogalmak, adatok és lexikák	Személyek: Hruscsov, Kennedy. Kronológia: 1947 a párizsi béke, a hidegháború kezdete, 1948 Izrael Állam megalapítása. Topográfia: Berlin, Németországi Szövetségi Köztársaság (NSZK), Német Demokratikus Köztársaság (NDK), Észak- és Dél-Korea, Kuba. Fogalmak: Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ), hidegháború, vasfüggöny, berlini fal, szuperhatalom, Észak-atlanti Szerződés Szervezete (NATO), Varsói Szerződés, piacgazdaság, jóléti állam. Értelmező kulcsfogalmak: történelmi idő, történelmi forrás, ok és következmény, változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, történelmi jelentőség, értelmezés, történelmi nézőpont. Tartalmi kulcsfogalmak: politika, állam, államszervezet, államforma, monarchia, köztársaság, egyeduralom, demokrácia, önkormányzat, jog, törvény, birodalom; társadalom, társadalmi csoport/réteg, nemzet, népcsoport, életmód; gazdaság, pénz, piac, mezőgazdaság, ipar, kereskedelem, adó, önellátás, árutermelés, falu, város; kultúra, művészet, hit, vallás, egyház, világkép.	

Témakör	Magyarország szovjetizálása	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	A bolsevikok hatalomra kerülése Oroszországban. Tanácsköztársaság Magyarországon. A kommunista és szocialista eszmék. A második világháború következményei hazánkban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló: – tanári segítséggel megismeri Magyarország szovjet mintára történő erőszakos átalakítását. – megadott szempontok alapján megérti a kommunista diktatúra jellegét és lényegét. – tanári irányítás segítségével megismeri, hogy a XX. században a két totalitárius diktatúra miképpen és milyen áldozatok árán alakította a világ, és benne Magyarország sorsát. – megadott szempontok alapján megismeri a kommunista diktatúrák embertelenségét, az ebből fakadó elnyomás, az alacsony életszínvonal jellegzetességeit, a vasfüggöny mögötti bezártság képtelen világát. megadott szempontok alapján ismeretek merít az akkor élt emberek visszaemlékezéseiből, valamint a vonatkozó múzeumok anyagából is. – tanári irányítás segítségével véleményt fogalmaz meg, melyet képes vitában képviselni.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek		Tanulási eredmények
Ismeretek	Fejlesztési feladatok	A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló hallásállapotának, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően: - a tematikai egység tárgyalt tananyagaihoz kapcsolódóan írásban és/vagy szóban számot ad a tanult elemi történelmi ismereteiről; - megadott szempontok alapján a gazdasági, társadalmi változásokra példát tud mondani; - tanári segítséggel a tanult ismeretekhez kapcsolódó
A kommunista diktatúra kiépítése Magyarországon – Háborús pusztítás és szovjet megszállás, deportálások a szovjet munkatáborokba. – Bűnbakká tett németek és magyarok – kitelepítések, lakosságcsere. – Az 1945-ös és 1947-es választások. – Egypártrendszer, államosítás, diktatúra. A Rákosi-diktatúra	- Adatok, tényinformációk gyűjtése a XX. század második felében élt polgárok mindennapjairól. - Időszalag, időtorony alkalmazása, történelmi évszámok jelölése. - Térképről adatok leolvasása. - A személyi kultusz jellemzőinek csoportosítása.	

- Az ÁVH működése. - A személyi kultusz. - Az egyházüldözés. - A tervgazdaság működése. Deportálások „békeidőben” - A deportálások és üldözések okai. - A határon túli magyarok megpróbáltatásai: deportálások Csehszlovákiában; szovjet, román és jugoszláv munkatáborok. - Magyarországi kitelepítések és munkatáborok.	- A tervgazdálkodás – rámutatás a hamis eszményekre egyszerű modellezéssel. - Tárgyi és írásos emlékek megtekintése az ötvenes évekből. - A személyi kultusz, a diktatúra, a pártállam jellemző jegyeinek fölismerése. - Évszámok jelölése időszalagon. - Szocialista iparvárosok jelölése térképen. - Címerek összehasonlítása a XX. század különböző korszakaiban. - Jellemzők megkülönböztetése.	dokumentumanyagot értelmezi; - tanári irányítás segítségével egyszerű összefüggéseket fölismer, azokból következtetéseket képes levonni; - a történelem műveltségterülethez kapcsolódó eszközöket, tantárgyi segédleteket a jártasság szintjén tudja alkalmazni; - tanári irányítás segítségével összefüggéseket tud említeni a világtörténelem és hazánk történelmének eseményei között; - megadott szempontok alapján a nemzeti alapműveltséghez tartozó évszámokhoz történelmi ismeretet kapcsol;
Kulcsfogalmak, fogalmak, adatok és lexikák	Személyek: Kovács Béla, Rákosi Mátyás, Mindszenty József. Kronológia: 1945 szovjet megszállás, választás Magyarországon, 1948–1956 a Rákosi-diktatúra. Topográfia: Recsk, Hortobágy, Duna-delta. Fogalmak: malenkij robot, államosítás, tervgazdaság, Államvédelmi Hatóság (ÁVH). Értelmező kulcsfogalmak: történelmi idő, történelmi forrás, ok és következmény, változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, történelmi jelentőség, értelmezés, történelmi nézőpont. Tartalmi kulcsfogalmak: politika, állam, államszervezet, államforma, monarchia, köztársaság, egyeduralom, demokrácia, önkormányzat, jog, törvény, birodalom; társadalom, társadalmi csoport/réteg, nemzet, népcsoport, életmód; gazdaság, pénz, piac, mezőgazdaság, ipar, kereskedelem, adó, önellátás, árutermelés, falu, város; kultúra, művészet, hit, vallás, egyház, világkép.	

A fejlesztés várt eredményei az 7. évfolyam végén:

Történelmi ismeretek

A halmozottan sérült tanuló:

- vizuális megsegítéssel és tanári útmutató segítségével felismeri és fel tudja idézni az újkor végi és a jelenkori történelmi hagyományhoz kapcsolódó legfontosabb történeteket, elbeszéléseket;
- vizuális megsegítéssel és tanári útmutató segítségével felismeri és fel tudja idézni az újkori végi és a jelenkori magyar történelmi hagyományhoz kapcsolódó legfontosabb történeteket, elbeszéléseket;
- vizuális megsegítéssel és tanári útmutató segítségével felismeri, és fel tudja idézni az újkor végének és a jelenkor életmódjának és kultúrájának főbb vonásait és az egyes történelmi korszakokban élt emberek életét befolyásoló tényezőket;
- van ismerete az újkor végének és a jelenkori magyar történelem kiemelkedő alakjairól, cselekedeteikről, illetve szerepükről a magyar nemzet történetében;
- vizuális megsegítéssel és tanári útmutató segítségével fel tudja idézni az újkor végi és a jelenkori magyar történelem legfontosabb eseményeit, jelenségeit, folyamatait, és fordulópontjait dualizmustól az 1956-os forradalomig;
- vizuális megsegítéssel képes felidézni a magyar nemzet honvédő harcait tanári útmutató segítségével példákat hoz a hazaszeretet, önfeláldozás és hősiesség megnyilvánulásaira;
- van ismerete az újkor végének és a jelenkor világképének fő vonásairól;
- vizuális segítséggel és tanári útmutató segítségével felismeri az első világháború és a második világháború hadviselési szokásait, jellemzőit;
- tanári útmutató segítségével példákat tud felhozni arra, hogy az újkor végén és a jelenkor során miként járultak hozzá a magyarok Európa és a világ kulturális, tudományos és politikai fejlődéséhez;
- tanári segítséggel kezelni tudja a kiemelkedő történelmi személyiségekről gyűjtött életrajzi adatokat;
- felismeri a dualizmus haladó politikusainak nevét és törekvéseikről néhány mondatban beszámol.
- az első és második világháború eseményei között történelmi összefüggéseket szempontsor szerint fölismer tanári irányítás mellett;

- megadott szempontok alapján összefüggéseket tud említeni a világtörténelem és hazánk történelmének eseményei között;
- tanári útmutató segítségével a nemzeti alaptudományokhoz tartozó évszámokhoz történelmi ismeretet kapcsol;
- van ismerete a magyarság, illetve a Kárpát-medence népei együttélésének jellemzőiről az újkor végén és a jelenkorban; tanári útmutató segítségével példákat hoz a magyar nemzet és a közép-európai régió népeinek kapcsolatára és együttműködésére;
- hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően képes elhelyezni Magyarországot az újkor végi és a jelenkori európai történelmi folyamatokban;
- megadott szempontok szerint felismeri, hogy a trianoni békeszerződés mekkora veszteségeket jelentett hazánk számára;
- tanári irányítás segítségével a második világháború főbb helyszíneiről, évszámairól, legfontosabb eseményeiről a térkép adatainak segítségével beszámol;
- megadott szempontok szerint a nemzetiszocialista, fasiszta eszmék tartalmát fölismeri, a faj- és idegengyűlöletet elutasítja;

Ismeretszerzés és forráshasználat

A halmozottan sérült tanuló:

- tanári útmutató segítségével képes ismereteket szerezni személyes beszélgetésekből, olvasott és hallott, valamint a különböző médiumok által felkínált szöveges és képi anyagokból;
- tanári útmutatás segítségével hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően kiemel lényeges információkat (kulcsszavakat) elbeszélő vagy leíró szövegekből, illetve rövidebb magyarázó szövegekből, és az ezek alapján megfogalmazott kérdésekre egyszerű válaszokat képes adni;
- megadott szempontok alapján, tanári útmutatás segítségével történelmi információkat gyűjt különböző médiumokból és forrásokból (könyvek, atlaszok, kronológiák, könyvtárak, múzeumok anyagai, filmek; nyomtatott és digitális, vizuális források);
- tanári útmutatás segítségével képes magatartásformák megfigyelésére és jellemzésére;
- megadott szempontok alapján hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének, megfelelően rendszerezi a történelmi információkat;

- tanári útmutatás segítségével felismeri, hogy melyik szöveg, kép, egyszerű ábra kapcsolódik az adott történelmi témához;
- képen, egyszerű ábrán ábrázolt folyamatot, jelenséget, hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően saját szavaival le tud írni;
- tanári útmutatás segítségével hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően, képes különbséget tenni források között típus és kontextus alapján;
- tanári útmutatás segítségével hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének, megfelelően össze tudja vetni a forrásokban található információkat az ismereteivel;
- tanári útmutatás segítségével hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének, megfelelően tudja vizsgálni, hogy a történet szerzője résztvevője vagy kortársa volt-e az eseményeknek;
- hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően egyszerű következtetéseket von le, és törekszik véleményt alkotni.

Tájékozódás időben és térben

A halmozottan sérült tanuló:

- hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően felismeri a nagy történelmi korszakok elnevezését és időhatárait, néhány kiemelten fontos esemény és jelenség időpontját;
- hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően használja az idő tagolására szolgáló kifejezéseket, történelmi eseményre, jelenségre, korszakra való utalással végez időmeghatározást;
- hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően tanári segítséggel időrendbe tud állítani történelmi eseményeket, képes az idő ábrázolására pl. időszalag segítségével;
- hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően tanári útmutató segítségével a tanult történelmi eseményeket, jelenségeket, személyeket, képeket hozzá tudja rendelni egy adott történelmi korhoz, régióhoz, államhoz;

- tanári útmutató segítségével használ különböző történelmi térképeket a fontosabb történelmi események helyszíneinek azonosítására, egyszerű jelenségek leolvasására, vaktérképen való elhelyezésére;

Szaktárgyi kommunikáció

A halmozottan sérült tanuló:

- hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően képes eseményeket, történeteket elmondani, történelmi személyeket bemutatni, tanári útmutatás segítségével véleményt megfogalmazni;
- értelmi képességének, hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően össze tudja foglalni a tanári segítséggel összeállított rövidebb elbeszélő vagy leíró szövegek tartalmát;
- az általa tanári útmutatás segítségével gyűjtött történelmi adatokból, szövegekből hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően rövid tartalmi ismertetőt próbál készíteni;
- hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően törekszik önálló kérdések megfogalmazására a tárgyalta történelmi témával, eseményekkel kapcsolatban;
- tanári útmutatás segítségével értelmi képességének, hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően törekszik rövid fogalmazások készítésére egy-egy történetről, történelmi témáról;
- különböző történelmi korszakok, történelmi kérdések tárgyalása során értelmi képességének, hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően törekszik alkalmazni az értelmező és tartalmi kulcsfogalmakat, továbbá használni a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat;
- tanári útmutatás segítségével tud értelmi képességének, hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően egyszerű vizuális rendezőket kiegészíteni hagyományos vagy digitális módon (táblázatok, ábrák, tablók, rajzok, vázlatok) egy történelmi témáról;
- törekszik meghallgatni mások véleményét, érveit;
- tanári segítséggel dramatikusan, szerepjáték formájában tud értelmi képességének hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően megjeleníteni történelmi eseményeket, jelenségeket, személyiségeket;

Történelmi gondolkodás

A halmozottan sérült tanuló:

- tanári útmutatás segítségével adott történetben értelmi képességének, hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően különbséget tud tenni fiktív és valós, irreális és reális elemek között;
- tanári útmutatás segítségével értelmi képességének, hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően képes megfigyelni és összehasonlítani a történelemben előforduló különböző emberi magatartásformákat és élethelyzeteket;
- a történelmi eseményekkel és személyekkel kapcsolatban értelmi képességének, hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően kérdéseket fogalmaz meg;
- tanári útmutatás segítségével értelmi képességének, hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően a történelmi szereplők megnyilvánulásainak szándékot tulajdonít;
- tanári útmutatás segítségével törekszik értelmi képességének, hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően véleményt megfogalmazni történelmi szereplőkről, eseményekről;
- tanári útmutatás segítségével, és vizuális segítséggel felismeri a különböző korokra és régiókra jellemző tárgyakat, alkotásokat, életmódokat, szokásokat, változásokat, képes azokat összehasonlítani egymással, illetve a mai korral;
- vizuális segítséggel értelmi képességének, hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően példákat hoz a történelmi jelenségekre;
- tanári útmutatás segítségével értelmi képességének, hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően felismeri, hogy az emberi cselekedet és annak következménye között szoros kapcsolat van;

Történelem

A halmozottan sérült (hallássérült és értelmi fogyatékos) tanulók számára

készített helyi tanterv a kerettanterv alapján készült

8. évfolyam

A történelem tanításának alapvető célja ebben a szakaszban nemzeti történelmünk kiemelkedő eseményeinek felelevenítése a mérlegelő gondolkodás tükrében. A társadalmak kialakulásának történelmi körülményei, azok működésének sajátosságai felkészíti a hallássérült értelmi fogyatékos tanulókat a történelmi múlt értelmezésére, egyúttal a társadalmi jelenségek közötti hatékony eligazodásra továbbá hozzásegítse őket ahhoz, hogy elfogadják Magyarország jogilag szabályozott demokratikus értékeit.

A tanítás-tanulás folyamatában központi cél, hogy felébressze a hallássérült értelmi fogyatékos tanulóknak a társadalom kérdései iránt való érdeklődést, elősegítse a diákok hazaszeretetének további erősödését. A 8. évfolyam anyaga az elmúlt fél évszázad történelmét dolgozza fel. Ez felkészíti a hallássérült értelmi fogyatékos tanulókat arra, hogy megértsék saját korukat, másrészt, hogy a jelenben felmerülő kérdésekre főként a közelmúlt történelmében keressenek és kapjanak válaszokat. Legalább ennyire fontos azonban az is, hogy a demokrácia értékeinek bemutatásával felkészítsük őket a felelős állampolgári létre és a demokratikus közéletben való tudatos részvételre.

A tananyagok közt szereplő jelenismereti témakörök elő kívánják segíteni a hallássérült értelmi fogyatékos fiatalok társadalmi beilleszkedését, egyéni érvényesülésüket és közösségi felelősségvállalását. Elsősorban azon képességek megerősödését kívánják támogatni, amelyek birtokában a hallássérült értelmi fogyatékos tanulók el tudnak igazodni számukra ismeretlen helyzetekben, megoldásokat tudnak keresni azokra a problémákra, amelyekkel szembesülnek, képesek a lehetőségeik mérlegelésére, dönteni tudnak, valamint az általános emberi és polgári normáknak megfelelő módon viselkednek.

A 8. évfolyamra a hallássérült értelmi fogyatékos tanuló formálódó gondolkodása a jellemző, ez megengedi, hogy a tananyag alapvetően kronologikus elrendezésű legyen, ami a legalkalmasabb a jelenkort meghatározó 20. és 21. századi folyamatok értelmezésére. Az egyetemes és a magyar történelmi témák vegyesen, korszakokhoz köthető témakörökbe rendezve jelennek meg. Kisebb mértékben, de továbbra is jellemző, hogy a tanterv az általános jelenségeket a magyar történelem példáin keresztül dolgozza fel.

A történelmi ismeretek tanítás-tanulás folyamatán belül a tanulók célcsoportjára való tekintettel a képességek, jártasságok és készségek formálása az ismeretszerzés gyakorlatában történik. A történelem tananyagának elsajátítása során a diák megismeri, hogy a történelem eseményei az ember megjelenésének kezdetétől fogva egymással összefüggésben, társadalmi keretek között mennek végbe. A történelem tananyagok tartalmának elsajátítása során tényyszerű, valós és alkalmazható ismeretekhez jut, és képességének megfelelően gyarapítja tudását. Kialakul a tanuló pozitív attitűdje a történelmi múlthoz, erősödik nemzeti identitása.

A kompetencia alapú tanítási-tanulási folyamat során kiemelt szerepet kap a tér- és időbeli tájékozódási képesség fejlesztése, valamint az időbeli viszonyítás képességének kialakítása; a különböző társadalmak kultúrájának és életmódjának megismertetése; az ok- okozati összefüggések megláttatása, különös tekintettel az egymást követő időkben a történelmi-történelmi változásokra. A tanulókat képessé kell tenni a következtetésekre, a véleménynyilvánításra, az észszerű vitára, az alapvető történelmi-társadalmi törvényszerűségek felismerésére.

Témakörök táblázata:

Heti óraszám: 2 óra

Éves óraszám: 68 óra

Témakör neve	Óraszám
A forradalomtól az ezredfordulóig	26
Együttélés a Kárpát-medencében	8
Népesedés és társadalom	5
A demokratikus állam	7
Régiók története	14
Mérlegen a magyar történelem	8
Összesen:	68

8. évfolyam

Témakör	A forradalomtól az ezredfordulóig	Órakeret 26 óra
Előzetes tudás	A Kádár-korszak legfontosabb általános jellemzői. Az egypártrendszer működésének alapelvei. A pártállam csődjének okai és jelei a Kádár-korszak utolsó éveiben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló: - tanári útmutató segítségével megismeri Magyarország szovjet mintára történő erőszakos átalakítását, megérti a kommunista diktatúra jellegét és lényegét. - tanári segítséggel értékeli az 1956-ban az idegen elnyomás és zsarnokság ellen föllázadt emberek, közösségek bátorságát, feladatvállalását, adott esetekben hősiességét, a hazafiságra nevelés és a nemzeti öntudat megerősítése érdekében. Együtt érez a szabadságharc hőseinek és áldozatainak sorsával, szolidáris velük. - megadott szempontok alapján felismeri, hogy a XX. században a két totalitárius diktatúra miképpen és milyen áldozatok árán alakította a világot, és benne Magyarország sorsát. - tanári útmutató segítségével megismeri a kommunista diktatúrák embertelenségét, az ebből fakadó elnyomás, az alacsony életszínvonal jellegzetességeit, a vasfüggöny mögötti bezártság képtelen világát. megadott szempontok alapján ismeretek merít az akkor élt emberek visszaemlékezéseiből, valamint a vonatkozó múzeumok anyagából is. tanári segítséggel véleményt fogalmaz meg, melyet képes vitában képviselni. - tanári útmutató segítségével megismeri az 1956-ot követő kegyetlen megtorlást, tudatosul benne a társadalom és a hatalom közötti kényszerű kompromisszum eredménye és kártékony volta. - tanári segítséggel képes önálló vélemény alkotására a XX. század közép-kelet-európai népeinek történetéről. - megadott szempontok alapján megismeri hazánk útját a forradalom utáni megtorlástól a kádári időszak, a „legvidámabb barakk” főbb eseményein keresztül a rendszerváltozásig. - megadott szempontok alapján megfigyeli a megélt és megírt történelem különbségeit családtörténeti elemek felhasználásával. - tanári útmutató segítségével felismeri a demokratikus átalakulás jelentőségét, az ezt tagadó álláspontokat kritikával illeti, a következményeket differenciáltan értékeli. - tanári útmutató segítségével megismeri a demokratikus intézményrendszer működése fontosságát, erősödik benne a haza	

	íránt érzett elkötelezettség érzése. - sokoldalúan felkészül a jövőbeni közéleti szerepekre. (Pl. A demokrácia játékszabályainak dramatikus módszerrel történő tanulása. A vitakultúra fejlesztése.)
--	---

Fejlesztési feladatok és ismeretek		Tanulási eredmények
Ismeretek	Fejlesztési feladatok	A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló hallásállapotának, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően: - a tematikai egység tárgyalt tananyagaihoz kapcsolódóan írásban és/vagy szóban számot ad a tanult elemi történelmi ismereteiről; - megadott szempontok alapján a gazdasági, társadalmi változásokra példát tud mondani; - tanári segítséggel a tanult ismeretekhez kapcsolódó dokumentumanyagot értelmezi; - tanári irányítás segítségével egyszerű összefüggéseket fölismer, azokból következtetéseket képes levonni; - a történelem műveltségterülethez kapcsolódó eszközöket, tantárgyi segédleteket a jártasság szintjén tudja alkalmazni; - tanári irányítás segítségével összefüggéseket tud említeni a világtörténelem és hazánk történelmének eseményei között;
Az 1956-os forradalom és szabadságharc - Október 23., a forradalom kirobbanása. - A pesti srácok és szabadsághősök. - A forradalom lakóhelyünkön és környékén. - Szovjet tankokkal a népakarat ellen. - A forradalom jelképei. - A magyar forradalom a világtörténelem színpadán. A kádári diktatúra - A kádári megtorlás. - A pártállam működése: az elnyomás változó formái. - Ellenőrzött társadalom, tömegszervezete. Élet a Kádár-rendszerben - A paraszti gazdaságok felszámolása, téjeszesítés. - A szocialista modernizáció – „a legvidámabb barakk”. - A hiánygazdaság.	- Évszámok jelölése időszalagon. - Szocialista iparvárosok jelölése térképen. - Címerek összehasonlítása a XX. század különböző korszakaiban. - Jellemzők megkülönböztetése. - Gyűjtőmunka – tárgyi emlékek a tárgyalt történelmi időszakokból. - Látogatás az 1956-os forradalomhoz kapcsolódó múzeumi kiállításon. - Játékfilm, dokumentumfilm megtekintése az 1956-os forradalomról és szabadságharcról. - Képek gyűjtése, csoportosítása a hatvanas, hetvenes, nyolcvanas évek hazai életmódjáról. - A Kádár-korszak legfontosabb jegyeiről történő fogalomalkotás, a társadalmi berendezkedéshez kapcsolódó jellemzők rendezése, csoportosítása főfogalmak alá. - Csoportosítás tanári irányítás mellett: okok, melyek a kommunista hatalom összeomlásához	

- A második gazdaság kiépülése. - Életszínvonal-politika és eladósodás. A kétpólusú világ megszűnése és a rendszerváltoztatás Magyarországon - A Szovjetunió és a szocialista rendszer országainak válsága. - Az ellenzék megszerveződése Magyarországon. - A tárgyalásos rendszerváltoztatás. - A kétpólusú világ megszűnése. - Az első szabad országgyűlési és önkormányzati választás. - Antall József kormánya. Magyarország a rendszerváltoztatás után. - A demokrácia és a piacgazdaság kiépítése. - A többpártrendszer működése. - Gazdasági válság és felzárkózás – vesztesek és nyertesek. - A társadalom átalakulása. - Magyarország NATO-tagsága.	vezettek. - Plakátképek	- megadott szempontok alapján a nemzeti alaptantervhez tartozó évszámokhoz történelmi ismereteket kapcsol; - megadott szempontok alapján fel tudja idézni a jelenkori magyar történelem legfontosabb eseményeit, jelenségeit, folyamatait a Rákosi-korszaktól napjainkig; - tanári segítséggel képes felidézni az 1956-os forradalmat és szabadságharcot, példákat hoz a hazaszeretetről, önfeláldozás és hősiesség megnyilvánulásaira; - megadott szempontok alapján a felismeri és be tudja mutatni a 20. század második felének modernizáció gazdasági társadalmi és kulturális hatásait Magyarországon és a világban; - megadott szempontok alapján felismeri a kommunista diktatúrák főbb jellemzőit, az emberiség ellen elkövetett bűneiket, ellentmondásait és ezek következményeit, továbbá a velük szembeni ellenállás példáit; - tanári segítséggel felismeri a különbségeket a demokratikus és a diktatórikus berendezkedések között, érvel a demokrácia értékei mellett;
--	--	---

		- tanári útmutató segítségével példákat tud felhozni arra, hogy a történelem során miként járultak hozzá a magyarok Európa és a világ kulturális, tudományos és politikai fejlődéséhez; - tanári segítséggel valós képet alkotva képes elhelyezni Magyarországot a az európai történelmi folyamatokban, valamint napjaink globális folyamataiban;
Kulcsfogalmak, fogalmak, adatok és lexikák	Személyek: Nagy Imre, Kádár János, Gorbacsov, Reagan, II. János Pál, Antall József, Göncz Árpád, Horn Gyula, Orbán Viktor. Kronológia: 1956. október 23. a forradalom kitörése, 1956. november 4. a szovjet támadás, 1956–1989 a Kádár-rendszer, 1989–1990 a rendszerváltoztatás, 1990 az első szabad választások, 1991 a Szovjetunió felbomlása, 1999 Magyarország belép a NATO-ba. Topográfia: Corvin köz, Mosonmagyaróvár	
	Fogalmak: Molotov-koktél, sortűzek, munkásőrség, Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP), Kommunista Ifjúsági Szövetség (KISZ), úttörő, termelészövetkezet, háztáji, maszek, gulyáskommunizmus, rendszerváltoztatás, privatizáció, jogállam, többpártrendszer. Értelmező kulcsfogalmak: történelmi idő, történelmi forrás, ok és következmény, változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, történelmi jelentőség, értelmezés, történelmi nézőpont. Tartalmi kulcsfogalmak: politika, állam, államszervezet, államforma, monarchia, köztársaság, egyeduradalom, demokrácia, önkormányzat, jog, törvény, birodalom; társadalom, társadalmi csoport/réteg, nemzet, népcsoport, életmód; gazdaság, pénz, piac, mezőgazdaság, ipar, kereskedelem, adó, önellátás, árutertermelés, falu, város; kultúra, művészet, hit, vallás, egyház, világkép.	

Témakör	Együttélés a Kárpát-medencében	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	A hon – és népismeret, az etika tantárgy keretében tanult ismeretek. A Határtalanul program keretében szerzett közvetlen tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló: - tanári útmutató segítségével megfogalmazza a nemzeti identitás jelentőségét az egyén és a közösség szempontjából is.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek		Tanulási eredmények
Ismeretek	Fejlesztési feladatok	A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló hallásállapotának, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően: - tananyagaihoz kapcsolódóan írásban és/vagy szóban számot ad a tanult elemi történelmi ismereteiről; - megadott szempontok alapján a gazdasági, társadalmi változásokra példát tud mondani; - tanári segítséggel a tanult ismeretekhez kapcsolódó dokumentumanyagot értelmezi; - tanári irányítás segítségével egyszerű összefüggéseket fölismer, azokból következtetéseket képes levonni; - a történelem műveltségterülethez kapcsolódó eszközöket, tantárgyi segédleteket a jártasság szintjén tudja alkalmazni; - tanári irányítás segítségével összefüggéseket tud említeni a világtörténelem és hazánk történelmének eseményei
A határon túli magyarok - Határon túli magyarok lakta területek. - Fordulópontok a határon túli magyarok történetében: a történelmi Magyarország felosztása, a revízió, magyarellenesség, megtorlások, rendszerváltoztatás. - A kisebbségi lét nehézségei egykor és ma: adminisztratív intézkedések és mindennapok. - Kivándorlás és asszimiláció. A magyarországi nemzetiségek a 19. századtól napjainkig - Magyarország nemzetiségi arányainak változása. - Az asszimiláció folyamata.	- A határon túli magyarság története főbb fordulópontjainak áttekintése 1920-tól napjainkig. - Példák gyűjtése a határon túli magyarság életéből a hűség és helytállásra. - A határon túli magyar kisebbségi lét nehézségeinek bemutatása. - A Kárpát-medence 1910-es és 1990 utáni etnikai térképének összehasonlítása a magyarság és a nemzetiségek elhelyezkedése szempontjából. - Példák gyűjtése a nemzeti összetartozás megnyilvánulásairól az anyaországi és a határon túli magyarság kapcsolatában.	

- Fordulópontok a nemzetiségek történetében: 1848–49-es szabadságharc, a történelmi Magyarország felosztása, a magyarországi németek kitelepítése. - A hazai cigány/roma népesség története. - A nemzetiségi jogok a mai Magyarországon.	- Példák gyűjtése a Kárpát-medence népeinek együttműködésére és konfliktusaira a történelem során. - A magyarországi nemzetiségek 19-20. századi története főbb jellemzőinek, fordulópontjainak felidézése.	között; - megadott szempontok alapján a nemzeti alapműveltséghez tartozó évszámokhoz történelmi ismeretet kapcsol; - tanári segítséggel tisztában van a 19. és 20. század fontosabb politikai eszméivel és azok hatásaival; - tanári útmutató segítségével felismeri az első és a második világháború legfontosabb eseményeit, jellemzőit, valamint napjainkra is hatással bíró következményeit; - megadott szempontok alapján felismeri a magyarság, illetve a Kárpát-medence népei együttélésének jellemzőit néhány történelmi korszakban, beleértve a határon kívüli magyarság sorsát, megmaradásáért folytatott küzdelmét; - megadott szempontok alapján példákat hoz a magyar nemzet és a közép-európai régió népeinek kapcsolatára és együttműködésére
Kulcsfogalmak, fogalmak, adatok és lexikák	Személyek: Esterházy János, Márton Áron. Kronológia: 1944–1945 magyarellenes atrocitások. Topográfia: Szlovákia, Ukrajna. Fogalmak: kitelepítés, asszimiláció. Értelmező kulcsfogalmak: történelmi idő, történelmi forrás, ok és következmény, változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, történelmi jelentőség, értelmezés, történelmi nézőpont. Tartalmi kulcsfogalmak: politika, állam, államszervezet, államforma, monarchia, köztársaság, egyeduradalom, demokrácia, önkormányzat, jog, törvény, birodalom; társadalom, társadalmi csoport/réteg, nemzet, népcsoport, életmód; gazdaság, pénz, piac, mezőgazdaság, ipar, kereskedelem, adó, önellátás, árutermelés, falu, város; kultúra, művészet, hit, vallás, egyház, világkép.	

Témakör	Népesedés és társadalom	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Az előző évfolyamokon a különböző történeti korokban tanult gazdasági és társadalmi ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló: - tanári útmutató segítségével felidézi a tanult történelmi csomópontokat térben és időben. - a tanult ismeretek megadott szempontok szerinti felidézésével fejleszti az analitikus és szintetikus gondolkodását. - az előző évfolyamokon tanult ismeretek alkalmazásával a megadott szempontok szerint alkalmazza a mérlegelő gondolkodást; megkülönböztetést, azonosítást, összehasonlítást a cselekvés szintjén.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek		Tanulási eredmények
Ismeretek	Fejlesztési feladatok	A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló hallásállapotának, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően: - tananyagaihoz kapcsolódóan írásban és/vagy szóban számot ad a tanult elemi történelmi ismereteiről; - megadott szempontok alapján a gazdasági, társadalmi változásokra példát tud mondani; - tanári segítséggel a tanult ismeretekhez kapcsolódó dokumentumanyagot értelmezi; - tanári irányítás segítségével egyszerű összefüggéseket fölismer, azokból következtetéseket képes levonni;
A hagyományos/ agrártársadalmak - Letelepítés és élelemtermelés: növénytermesztés és állattenyésztés. - Önellátás, áruteremtés, kereskedelem. - A népességnövekedés korlátai. - A hagyományos társadalom (hierarchia és család). A modern/ipari társadalmak - Az ipari forradalmak hatásai: népességnövekedés és városiasodás. - Népességnövekedés a	- A népesedés nagy korszakainak és azok jellemzőinek felidézése. - Információk gyűjtése az élelemtermelés fejlődéséről (például régészeti leletek alapján). - A népességváltozás okainak és következményeinek bemutatása. - Hasonlóságok és különbségek megállapítása az egyes népesedési korszakok és folyamatok között. - Vita a modern kori demográfiai folyamatokról és azok	

fejlődő és népességfogyás a fejlett világban. - A migráció. - A modern/ipari társadalom (egyenjogúság és individualizmus). - A női szerepek változásának áttekintése a történelem során.	várható hatásairól.	- a történelem műveltségterülethez kapcsolódó eszközöket, tantárgyi segédleteket a jártasság szintjén tudja alkalmazni; - megadott szempontok alapján be tudja mutatni a különböző korok életmódjának és kultúrájának főbb vonásait és az egyes történelmi korszakokban élt emberek életét befolyásoló tényezőket;
Kulcsfogalmak, fogalmak, adatok és lexikák	Személyek: Semmelweis Ignác	
	Fogalmak: házasítás, nagy pestisjárvány, népességrobbanás, migráció, multikulturalizmus, terrorizmus, globalizáció. Értelmező kulcsfogalmak: történelmi idő, történelmi forrás, ok és következmény, változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, történelmi jelentőség, értelmezés, történelmi nézőpont. Tartalmi kulcsfogalmak: társadalom, társadalmi csoport/réteg, nemzet, népcsoport, életmód; gazdaság, pénz, piac, mezőgazdaság, ipar, kereskedelem, adó, önellátás, árutermelés, falu, város;	

Témakör	A demokratikus állam	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Az előző tananyagokban a demokráciáról és a demokratikus állam működéséről tanult ismeretek. Az állam működésével kapcsolatos ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló: - tanári irányítás segítségével megismeri a demokrácia kialakulásának történelmi folyamatát. - tanári irányítás segítségével felismeri a demokratikus állam működésének sajátosságait, érvel a demokrácia értékei mellett. - tanári irányítás segítségével megismeri hazája államszervezetét. - megadott szempontok alapján megismeri a magyar állam alapvető intézményeinek feladatkörét és működését. - tanári irányítás segítségével értelmezi a törvényalkotás folyamatát.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek		Tanulási eredmények
Ismeretek	Fejlesztési feladatok	A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló hallásállapotának, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően: - tanári segítséggel felismeri a demokratikus berendezkedést, érvel a demokrácia értékei mellett; - tanári útmutató segítségével felismeri a demokrácia kialakulásának állomásait és működésének jellemzőit a különböző történelmi korszakokban; - tanári segítséggel felismeri hazája államszervezetét; - megadott szempontok alapján felismeri a magyar állam alapvető intézményeinek feladatkörét és működését; - tananyagaihoz kapcsolódóan írásban és/vagy szóban számot ad a tanult elemi történelmi ismereteiről; - megadott szempontok alapján a gazdasági, társadalmi változásokra példát tud mondani; - tanári segítséggel a tanult ismeretekhez kapcsolódó dokumentumanyagot értelmezi; - tanári irányítás segítségével egyszerű összefüggéseket fölismer, azokból következtetéseket képes levonni; - a történelem műveltségterülethez kapcsolódó eszközöket, tantárgyi segédleteket a jártasság szintjén tudja alkalmazni;
A modern demokrácia gyökerei - Az athéni demokrácia működése. - A parlamentáris rendszer működése Nagy-Britanniában. - Az elnöki rendszer működése az Amerikai Egyesült Államokban. A modern magyar állam - Az Alaptörvény. - Az Országgyűlés, a kormány és az igazságszolgáltatás. - Az országgyűlési és önkormányzati választási rendszer.	- A demokrácia kialakulása, állomásainak felidézése és működésének jellemzése a különböző történelmi korszakokban. - Csoportos szerepjáték demokratikus döntéshozatalról (pl. az athéni demokráciában). - Demokratikus döntéshozatal ábrázolása egy folyamatábrán. - A brit parlamentáris és az amerikai elnöki rendszer összehasonlítása. - Áttekintő ábra értelmezése a magyarországi államszervezetről és a választási rendszerről.	

Kulcsfogalmak, fogalmak, adatok és lexikák	Személyek: Periklész, George Washington.
	Kronológia: Kr. e. 5. sz. az athéni demokrácia fénykora, 1776 az amerikai Függetlenségi nyilatkozat, 2012 Magyarország Alaptörvénye.
	Fogalmak: népgyűlés, hatalmi ágak, alkotmány, elnök, általános választójog. Értelmező kulcsfogalmak: történelmi idő, történelmi forrás, ok és következmény, változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, történelmi jelentőség, értelmezés, történelmi nézőpont. Tartalmi kulcsfogalmak: politika, állam, államszervezet, államforma, monarchia, köztársaság, egyeduralom, demokrácia, önkormányzat, jog, törvény, birodalom; társadalom, társadalmi csoport/réteg, nemzet, népcsoport, életmód;

Témakör	Régiók története	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Az eddigi történelem tanulás során elsajátított ismeretek. Földrajz órán elsajátított ismeretek. Az Európai Unióval kapcsolatos ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló: - tanári útmutató segítségével felidézi a tanult történelmi csomópontokat térben és időben. - a tanult ismeretek megadott szempontok szerinti felidézésével fejleszti az analitikus és szintetikus gondolkodását. - az előző évfolyamokon tanult történelmi ismeretek alkalmazásával a megadott szempontok szerint alkalmazza a mérlegelő gondolkodást; megkülönböztetést, azonosítást, összehasonlítást a cselekvés szintjén.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek		Tanulási eredmények
Ismeretek	Fejlesztési feladatok	A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló hallásállapotának, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően: - tananyagaihoz kapcsolódóan írásban és/vagy szóban számot ad a tanult elemi történelmi ismereteiről;
Magyarország és az Európa Unió - Az Európai Unió születése és bővülése. - Az európai integráció céljai, eredményei és gondjai.	- Plakátkészítés az Európai Unió történetéhez kapcsolódóan. - A legfontosabb események jelölése időszalagon.	

- Magyarország európai uniós tagsága. Közép-Európa - A régió sajátosságai (jellemzően kontinentális helyzet, birodalmi függés és nemzeti sokszínűség). - A második világháború hadszíntere. - A szovjet megszállás. - A visegrádi együttműködés. Az Amerikai Egyesült Államok - Az Amerikai Egyesült Államok létrejötte. - Az amerikai polgárháború okai és eredményei. - Az Amerikai Egyesült Államok világhatalommá válása. India - Az indiai civilizáció vallási és kulturális alapjai. - A brit gyarmati uralom. - Gandhi és a függetlenségi mozgalom. - A jelenkori India ellentmondásai. Kína - A kínai civilizáció vallási és kulturális alapjai. - Kína félgyarmati sorban. - A japán megszállás. - Mao Ce-tung és a kommunista diktatúra. - A gazdasági óriás. A Közel-Kelet - Az Oszmán Birodalom	- A szocialista országok utódállamai nevének, fővárosainak csoportosítása – az adott nemzethez kötődő információk gyűjtése. - Az új államhatárok megkeresése a térképen. - Különböző technológiákról történő információgyűjtés. - Tablókészítés az utóbbi két évtized technikai változásairól. - Érvek és ellenérvek gyűjtése, azok ütköztetése a fogyasztói társadalom témaköréhez kapcsolódóan tanári irányítás mellett. - A Magyarországon életbe lépett Alaptörvény értelmezése. - Feladatok megoldása az alapvető jogok érvényesítésével kapcsolatosan. - Gyűjtőmunka, tablókészítés. - A Magyarországon élő nemzetiségekhez kötődő tradíciók bemutatása – hagyományörző foglalkozások keretében. - A határainkon túl élő magyarság helyzete a világban – fotók gyűjtése, honlapok keresése; információk gyűjtése a magyar	- megadott szempontok alapján a gazdasági, társadalmi változásokra példát tud mondani; - tanári segítséggel a tanult ismeretekhez kapcsolódó dokumentumanyagot értelmezi; - tanári irányítás segítségével egyszerű összefüggéseket fölismer, azokból következtetéseket képes levonni; - a történelem műveltségterülethez kapcsolódó eszközöket, tantárgyi segédleteket a jártasság szintjén tudja alkalmazni; - tanári irányítás segítségével, társaival megvitatja a nemzetek, nemzetállamok helyét és szerepét a globális világban; - valós képet alkotva képes elhelyezni Magyarországot jelenkorban az európai történelmi folyamatokban, valamint napjaink globális folyamataiban; - tanári segítséggel a második világháború főbb helyszíneiről, évszámairól, legfontosabb eseményeiről a térkép adatainak segítségével beszámol; - tisztában van a 19. és 20. század fontosabb politikai eszméivel és azok hatásaival; - megadott szempontok alapján felismeri az első és a második világháború legfontosabb eseményeit,
---	--	--

felbomlása. - Izrael állam létrejötte. - Az olaj szerepe a régió történetében. - Az iszlám és az iszlamizmus. - Etnikai, vallási és gazdasági törésvonalak.	identitás megőrzésével kapcsolatosan, tanári irányítás mellett. - Fogalmak, képek csoportosítása a globalizált világ témakörében.	jellemzőit, valamint napjainkra is hatással bíró következményeit;
Kulcsfogalmak, fogalmak, adatok és lexikák	Személyek: Lincoln, Gandhi, Mao Ce-tung. Kronológia: 1957 a római szerződés, 1992 a maastrichti szerződés, 2004 Magyarország belép az Európai Unióba. Topográfia: Brüsszel, Lengyelország, Csehország, Közel-Kelet, Izrael. Fogalmak: integráció, euró, Európai Unió, visegrádi együttműködés, polgárháború, nagy fal, hinduizmus, buddhizmus, kasztrendszer, Korán. Értelmező kulcsfogalmak: történelmi idő, történelmi forrás, ok és következmény, változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, történelmi jelentőség, értelmezés, történelmi nézőpont. Tartalmi kulcsfogalmak: politika, állam, államszervezet, államforma, monarchia, köztársaság, egyeduralom, demokrácia, önkormányzat, jog, törvény, birodalom; társadalom, társadalmi csoport/réteg, nemzet, népcsoport, életmód; gazdaság, pénz, piac, mezőgazdaság, ipar, kereskedelem, adó, önellátás, árutermelés, falu, város; kultúra, művészet, hit, vallás, egyház, világkép.	

Témakör	Mérlegen a magyar történelem	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Az eddigi történelem tanulás során a magyar történelemről elsajátított ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló: - tanári útmutató segítségével felidézi a tanult magyar történelmi csomópontokat térben és időben. - a tanult ismeretek megadott szempontok szerinti felidézésével fejleszti az analitikus és szintetikus gondolkodását. - az előző évfolyamokon tanult történelmi ismeretek alkalmazásával a megadott szempontok szerint alkalmazza a mérlegelő gondolkodást; megkülönböztetést, azonosítást, összehasonlítást a cselekvés szintjén.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek		Tanulási eredmények
Ismeretek	Fejlesztési feladatok	A hallássérült értelmi fogyatékos tanuló hallásállapotának, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően: - megadott szempontok alapján példákat tud felhozni arra, hogy a történelem során miként járultak hozzá a magyarok Európa és a világ kulturális, tudományos és politikai fejlődéséhez; - tanári segítséggel képes felidézni a magyar nemzet honvédő és szabadságharcait, példákat hoz a hazaszeretet, önfeláldozás és hősiesség megnyilvánulásaira; - tanári irányítás segítségével valós képet alkotva képes elhelyezni Magyarországot az újkorban és jelenkorban az európai történelmi folyamatokban, valamint napjaink globális folyamataiban; - megadott szempontok alapján felismeri a magyarság, illetve a Kárpát-medence népei együttélésének jellemzőit néhány történelmi korszakban, beleértve a határon kívüli magyarság sorsát, megmaradásáért folytatott küzdelmét, példákat hoz a magyar nemzet és a közép-európai régió népeinek kapcsolatára és együttműködésére; - tananyagaihoz kapcsolódóan írásban és/vagy szóban számot ad a tanult elemi történelmi ismereteiről; - megadott szempontok alapján a gazdasági, társadalmi változásokra példát tud mondani;
Lábnymaink a nagyvilágban - Világjáró magyarok (utazók, felfedezők). - Tudósok és feltalálók (pl. informatika, autóipar, űrkutatás). - Világraszóló sportsikerek – magyarok az olimpiákon. - Magyar művészek a világban. A magyar megmaradás kérdései - Magyarország, mint szuverén európai hatalom a középkorban. - A török kor: a középkori örökség pusztulása és az etnikai arányok romlása. - Az Osztrák-Magyar Monarchia, a Közép-Európát sikeresen egyesítő birodalom. - Trianon máig tartó hatásai: a kisállami lét kényszerpályái a nagyhatalmak árnyékában. - Új típusú kapcsolatépítés a rendszerváltoztatás után a kisebbségbe került magyarsággal.	- Valamely területen kiemelkedő eredményt elérő magyarok tevékenységének felidézése, bemutatása. - A Magyar Királyság középkori sikeressége okainak felidézése. - Érvek gyűjtése a Habsburg Birodalomhoz tartozásunk előnyei és hátrányai mellett a 18. században és a 19. század első felében. - Levert szabadságharcaink értékelése az utóbb elért eredmények alapján.	

- A magyar megmaradás titkai: szabadságharcok, békés építkezés.		- tanári segítséggel a tanult ismeretekhez kapcsolódó dokumentumanyagot értelmezi; - tanári irányítás segítségével egyszerű összefüggéseket fölismer, azokból következtetéseket képes levonni; - a történelem műveltségterülethez kapcsolódó eszközöket, tantárgyi segédleteket a jártasság szintjén tudja alkalmazni;
Kulcsfogalmak, fogalmak, adatok és lexikák	Javasolt személyek (altémánként 1-2): Julianus barát, Kőrösi Csoma Sándor, Magyar László; Neumann János, Csonka János, Galamb József, Kármán Tódor; Papp László, Puskás Ferenc, Egerszegi Krisztina, Balczó András; Liszt Ferenc, Munkácsy Mihály, Kodály Zoltán, Bartók Béla, Korda Sándor.	
	Értelmező kulcsfogalmak: történelmi idő, történelmi forrás, ok és következmény, változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, történelmi jelentőség, értelmezés, történelmi nézőpont. Tartalmi kulcsfogalmak: politika, állam, államszervezet, államforma, monarchia, köztársaság, egyeduradalom, demokrácia, önkormányzat, jog, törvény, birodalom; társadalom, társadalmi csoport/réteg, nemzet, népcsoport, életmód; gazdaság, pénz, piac, mezőgazdaság, ipar, kereskedelem, adó, önellátás, árutermelés, falu, város; kultúra, művészet, hit, vallás, egyház, világkép.	

A fejlesztés várt eredményei az 8. évfolyam végén:

Történelmi ismeretek

A halmozottan sérült tanuló:

- vizuális megsegítéssel és tanári útmutató segítségével felismeri és fel tudja idézni a jelenkori történelmi hagyományhoz kapcsolódó legfontosabb történeteket, elbeszéléseket;
- vizuális megsegítéssel és tanári útmutató segítségével felismeri és fel tudja idézni a jelenkori magyar történelmi hagyományhoz kapcsolódó legfontosabb történeteket, elbeszéléseket;

- vizuális megsegítéssel és tanári útmutató segítségével felismeri, és fel tudja idézni a jelenkor életmódjának és kultúrájának főbb vonásait és az egyes történelmi korszakokban élt emberek életét befolyásoló tényezőket;
- van ismerete a jelenkori magyar történelem kiemelkedő alakjairól, cselekedeteikről, illetve szerepükről a magyar nemzet történetében;
- vizuális megsegítéssel és tanári útmutató segítségével fel tudja idézni a jelenkori magyar történelem legfontosabb eseményeit, jelenségeit, folyamatait, és fordulópontjait 1956-os forradalomtól napjainkig;
- vizuális megsegítéssel képes felidézni a magyar nemzet honvédő harcait és szabadságharcait tanári útmutató segítségével példákat hoz a hazaszeretet, önfeláldozás és hősiesség megnyilvánulásaira;
- van ismerete jelenkor világméretű fő vonásairól;
- tanári útmutató segítségével példákat tud felhozni arra, hogy a történelmi múlt során miként járultak hozzá a magyarok Európa és a világ kulturális, tudományos és politikai fejlődéséhez;
- tanári segítséggel kezelni tudja a kiemelkedő történelmi személyiségekről gyűjtött életrajzi adatokat;
- megadott szempontok alapján összefüggéseket tud említeni a világtörténelem és hazánk történelmének eseményei között;
- tanári útmutató segítségével a nemzeti alaptudományokhoz tartozó évszámokhoz történelmi ismeretet kapcsol;
- van ismerete a magyarság, illetve a Kárpát-medence népei együttélésének jellemzőiről tanári útmutató segítségével példákat hoz a magyar nemzet és a közép-európai régió népeinek kapcsolatára és együttműködésére;
- hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően képes elhelyezni Magyarországot a jelenkori európai történelmi folyamatokban.
- megadott szempontok szerint felismeri, hogy a trianoni békeszerződés mekkora veszteségeket jelentett hazánk számára.
- megadott szempontok szerint felismeri a különbségeket a demokratikus és a diktatórikus berendezkedések között, érvel a demokrácia értékei mellett.
- felismeri a magyarság, illetve a Kárpát-medence népei együttélésének jellemzőit néhány történelmi korszakban, beleértve a határon kívüli magyarság sorsát,

megmaradásáért folytatott küzdelmét, példákat hoz a magyar nemzet és a közép-európai régió népeinek kapcsolatára és együttműködésére.

- tanári segítséggel valós képet alkotva képes elhelyezni Magyarországot a jelenkorban az európai történelmi folyamatokban, valamint napjaink globális folyamataiban.
- felismeri hazája államszervezetét;

Ismeretszerzés és forráshasználat

A halmozottan sérült tanuló:

- tanári útmutató segítségével képes ismereteket szerezni személyes beszélgetésekből, olvasott és hallott, valamint a különböző médiumok által felkínált szöveges és képi anyagokból;
- tanári útmutatás segítségével hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően kiemel lényeges információkat (kulcsszavakat) elbeszélő vagy leíró szövegekből, illetve rövidebb magyarázó szövegekből, és az ezek alapján megfogalmazott kérdésekre egyszerű válaszokat képes adni;
- megadott szempontok alapján, tanári útmutatás segítségével történelmi információkat gyűjt különböző médiumokból és forrásokból (könyvek, atlaszok, kronológiák, könyvtárak, múzeumok anyagai, filmek; nyomtatott és digitális, vizuális források);
- tanári útmutatás segítségével képes magatartásformák megfigyelésére és jellemzésére;
- megadott szempontok alapján hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének, megfelelően rendszerezi a történelmi információkat;
- tanári útmutatás segítségével felismeri, hogy melyik szöveg, kép, egyszerű ábra kapcsolódik az adott történelmi témához;
- képen, egyszerű ábrán ábrázolt folyamatot, jelenséget, hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően saját szavaival le tud írni;
- tanári útmutatás segítségével hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően, képes különbséget tenni források között típus és kontextus alapján;
- tanári útmutatás segítségével hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének, megfelelően össze tudja vetni a forrásokban található információkat az ismereteivel;

- tanári útmutatás segítségével hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének, megfelelően tudja vizsgálni, hogy a történet szerzője résztvevője vagy kortársa volt-e az eseményeknek;
- hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően egyszerű következtetéseket von le, és törekszik véleményt alkotni;

Tájékozódás időben és térben

A halmozottan sérült tanuló:

- hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően felismeri a nagy történelmi korszakok elnevezését és időhatárait, néhány kiemelten fontos esemény és jelenség időpontját;
- hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően használja az idő tagolására szolgáló kifejezéseket, történelmi eseményre, jelenségre, korszakra való utalással végez időmeghatározást;
- hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően tanári segítséggel időrendbe tud állítani történelmi eseményeket, képes az idő ábrázolására pl. időszalag segítségével;
- hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően tanári útmutató segítségével a tanult történelmi eseményeket, jelenségeket, személyeket, képeket hozzá tudja rendelni egy adott történelmi korhoz, régióhoz, államhoz;
- tanári útmutató segítségével használ különböző történelmi térképeket a fontosabb történelmi események helyszíneinek azonosítására, egyszerű jelenségek leolvasására, vaktérképen való elhelyezésére;

Szaktárgyi kommunikáció

A halmozottan sérült tanuló:

- hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően képes eseményeket, történeteket elmondani, történelmi személyeket bemutatni, tanári útmutatás segítségével véleményt megfogalmazni;
- értelmi képességének, hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően össze tudja foglalni a tanári segítséggel összeállított rövidebb elbeszélő vagy leíró szövegek tartalmát;

- az általa tanári útmutatás segítségével gyűjtött történelmi adatokból, szövegekből hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően rövid tartalmi ismertetőt próbál készíteni;
- hallássérülésének, kommunikációs szintjének és értelmi képességének megfelelően törekszik önálló kérdések megfogalmazására a tárgyalt történelmi témával, eseményekkel kapcsolatban;
- tanári útmutatás segítségével értelmi képességének, hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően törekszik rövid fogalmazások készítésére egy-egy történetről, történelmi témáról;
- különböző történelmi korszakok, történelmi kérdések tárgyalása során értelmi képességének, hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően törekszik alkalmazni az értelmező és tartalmi kulcsfogalmakat, továbbá használni a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat;
- tanári útmutatás segítségével tud értelmi képességének, hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően egyszerű vizuális rendezőket kiegészíteni hagyományos vagy digitális módon (táblázatok, ábrák, tabló, rajzok, vázlatok) egy történelmi témáról;
- törekszik meghallgatni mások véleményét, érveit;
- tanári segítséggel dramatikusan, szerepjáték formájában tud értelmi képességének hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően megjeleníteni történelmi eseményeket, jelenségeket, személyiségeket;

Történelmi gondolkodás

A halmozottan sérült tanuló:

- tanári útmutatás segítségével adott történetben értelmi képességének, hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően különbséget tud tenni fikatív és valós, irreális és reális elemek között;
- tanári útmutatás segítségével értelmi képességének, hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően képes megfigyelni és összehasonlítani a történelemben előforduló különböző emberi magatartásformákat és élethelyzeteket;
- a történelmi eseményekkel és személyekkel kapcsolatban értelmi képességének, hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően kérdéseket fogalmaz meg;

- tanári útmutatás segítségével értelmi képességének, hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően a történelmi szereplők megnyilvánulásainak szándékot tulajdonít;
- tanári útmutatás segítségével törekszik értelmi képességének, hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően véleményt megfogalmazni történelmi szereplőkről, eseményekről;
- tanári útmutatás segítségével, és vizuális segítséggel felismeri a különböző korokra és régiókra jellemző tárgyakat, alkotásokat, életmódokat, szokásokat, változásokat, képes azokat összehasonlítani egymással, illetve a mai korral;
- vizuális segítséggel értelmi képességének, hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően példákat hoz a történelmi jelenségekre;
- tanári útmutatás segítségével értelmi képességének, hallássérülésének és kommunikációs szintjének megfelelően felismeri, hogy az emberi cselekedet és annak következménye között szoros kapcsolat van;